

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Onderwijsinspectie

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15
1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be
www.onderwijsinspectie.be

Verslag over de doorlichting van Stedelijk Lyceum Pestalozzi II te ANTWERPEN 2

Hoofdstructuur	voltijds secundair onderwijs
Instellingsnummer	126854
Instelling	Stedelijk Lyceum Pestalozzi II
Directeur	Annemie DE MERLIER
Adres	Jan De Voslei 6 - 2020 ANTWERPEN 2
Telefoon	03-293.24.00
Fax	03-248.04.25
E-mail	Pestalozzi@stedelijklyceum.be
Website	www.stedelijkonderwijs.be/stedelijklyceumpestalozzi
Bestuur van de instelling	AG Stedelijk Onderwijs Antwerpen
Adres	Lange Gasthuisstraat 15 - 2000 ANTWERPEN 1
Scholengemeenschap	SG Stedelijk Lyceum
Adres	Lange Gasthuisstraat 15 - 2000 ANTWERPEN 1
CLB	Stedelijk CLB Antwerpen
Adres	Lange Gasthuisstraat 24 - 2000 ANTWERPEN 1
Dagen van het doorlichtingsbezoek	5-10-2014, 6-10-2014, 7-10-2014, 8-10-2014, 9-10-2014, 14-10-2014
Einddatum van het doorlichtingsbezoek	14-10-2014
Datum bespreking verslag met de instelling	17-11-2014
Samenstelling inspectieteam	
Inspecteur-verslaggever	Liesbet WAUMANS
Teamleden	Johanna COEMAN, Hilde DE RIJBEL, Jurgen HUS, Alex MAES, Luc MONDELAERS, Walter VAN DEN BRANDT, Veerle VONDERLYNCK

INHOUDSTAFEL

INLEIDING.....	4
1 SAMENVATTING.....	6
2 DOORLICHTINGSFOCUS	8
2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus.....	8
2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus.....	8
3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?.....	9
3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?	9
3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?	9
3.1.1.1 Vakoverschrijdende eindtermen (VOET).....	9
3.1.1.2 Biologie, chemie en fysica in aso tweede graad in de studierichting Wetenschappen en in aso derde graad in de studierichting Wetenschappen-wiskunde (leerplannen O/2/2012/120, O/2/2012/091, O/2/2012/085, O/2/2007/296, O/2/2007/293 en O/2/2006/288)	11
3.1.1.3 Cultuur- en gedragswetenschappen in aso derde graad in de studierichting Humane wetenschappen (leerplan O/2/2006/299)	14
3.1.1.4 Economie in aso derde graad in de studierichting Economie-moderne talen en Economie-wiskunde (leerplan O/2/2006/298)	17
3.1.1.5 Frans in aso tweede graad in de studierichtingen Humane wetenschappen, Latijn en Wetenschappen (leerplan O/2/2012/080)	19
3.1.1.6 Frans in aso tweede graad in de studierichting Economie (leerplan O/2/2012/080)	21
3.1.1.7 Frans in tso tweede graad in de studierichting Handel (leerplan O/2/2012/092 en leerplan O/2/2012/250).....	22
3.1.1.8 Frans in bso tweede graad in de studierichting Kantoor (leerplan O/2/2010/228 en leerplan O/2/2010/231).....	24
3.1.1.9 Latijn in 1A in het keuzegedeelte en in 2A in de basisoptie Latijn in Berchem (leerplan O/2/2004/015).....	26
3.1.1.10 Latijn in aso tweede graad in de studierichting Latijn en in aso derde graad in de studierichtingen Latijn-moderne talen en Latijn-wiskunde (leerplannen O/2/2006/125 en O/2/2006/155).....	27
3.1.1.11 Lichamelijke opvoeding in aso derde graad in de studierichtingen Economie-moderne talen, Economie-wiskunde, Humane wetenschappen, Latijn-moderne talen, Latijn-wiskunde, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde, in bso derde graad in de studierichting Kantoor en in tso derde graad in de studierichting Informaticabeheer (leerplan O/2/2004/225).....	30
3.1.1.12 Project algemene vakken in bso derde graad en het derde leerjaar Kantoor en Kantooradministratie en gegevensbeheer (leerplan O/2/2006/410)	33
3.1.1.13 Toegepaste economie/boekhouding in tso tweede graad in de studierichting Handel (leerplan O/2/2010/138)	35
3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?.....	37
3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?.....	39
3.2 Respecteert de school de overige reglementering?.....	40
4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?	41
4.1 Leerbegeleiding	41
4.2 Evaluatiepraktijk.....	44
5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL	48
6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL	51
2 126854 – so – Stedelijk Lyceum Pestalozzi II te ANTWERPEN 2 (Schooljaar 2014-2015)	

6.1	Wat doet de school goed?.....	51
6.2	Wat kan de school verbeteren?	51
6.3	Wat moet de school verbeteren?.....	52
7	ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN	53
8	OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG	53

INLEIDING

De decretale basis van het onderzoek

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de school

1. de onderwijsreglementering respecteert,
 2. op systematische wijze haar eigen kwaliteit onderzoekt en bewaakt,
 3. haar tekorten al dan niet zelfstandig kan wegwerken
- (zie artikel 38 van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, 8 mei 2009).

Een doorlichting is dus een onderzoek van

1. de onderwijsreglementering,
2. de kwaliteitsbewaking door de school,
3. het algemeen beleid van de school.

Een onderzoek in drie fasen

Een doorlichting bestaat uit drie fasen: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en het doorlichtingsverslag.

- Tijdens het vooronderzoek bekijkt het inspectieteam de gehele school aan de hand van het CIPO-referentiekader. Het vooronderzoek wordt afgesloten met een doorlichtingsfocus: een selectie van te onderzoeken aspecten tijdens het doorlichtingsbezoek.
- Tijdens het doorlichtingsbezoek voert de onderwijsinspectie het onderzoek uit aan de hand van observaties, gesprekken en analyse van documenten.
- Het doorlichtingsverslag beschrijft het resultaat van de doorlichting, bevat een advies over de verdere erkenning en wordt gepubliceerd op www.doorlichtingsverslagen.be.

Een gedifferentieerd onderzoek

1. Omdat de onderwijsinspectie gedifferentieerd doorlicht, onderzoekt het inspectieteam in de school een selectie van de onderwijsreglementering:
 - het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen
Hiertoe selecteert de onderwijsinspectie een aantal structuuronderdelen.
Daarbij onderzoekt de onderwijsinspectie altijd de volgende procesvariabelen uit het CIPO-referentiekader:
 - het onderwijsaanbod
 - de uitrusting
 - de evaluatiepraktijk
 - de leerbegeleiding.

De onderwijsinspectie onderzoekt ook altijd de vakoverschrijdende eindtermen.
 - een selectie van andere erkenningsvoorwaarden, waaronder de erkenningsvoorwaarde woonbaarheid, veiligheid en hygiëne.
 - een selectie van overige regelgeving.
2. Om de kwaliteitsbewaking door de school na te gaan, selecteert het inspectieteam een aantal procesvariabelen. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de school voor deze procesvariabelen aandacht heeft voor
 - doelgerichtheid: welke doelen stelt de school voorop?
 - ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de school om efficiënt en doelgericht te werken?
 - doeltreffendheid: bereikt de school de doelen en gaat de school dit na?
 - ontwikkeling: heeft de school aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

3. Het inspectieteam onderzoekt ten slotte het algemeen beleid van de school aan de hand van vier procesvariabelen: leiderschap, visieontwikkeling, besluitvorming, kwaliteitszorg.

Het advies

De adviezen die de onderwijsinspectie uitbrengt, hebben betrekking op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de school of van structuuronderdelen als de school binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

Tot slot

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve doorlichtingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

www.onderwijsinspectie.be en www.doorlichtingsverslagen.be

1 SAMENVATTING

De school Pestalozzi II bestaat uit vier (en eigenlijk vijf) vestigingsplaatsen die sedert het schooljaar 2008-2009 in deze constellatie zijn samengevoegd. Het betreft de vestigingsplaatsen Stedelijk Lyceum Pestalozzi II in de Jan De Voslei 6 in 2020 Antwerpen, het Stedelijk Lyceum Berchem in de Sint-Hubertusstraat 12 -13 (in nummer 13 worden twee lokalen van de basisschool gebruikt, waarover enkel in het verslag bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne wordt gerapporteerd), het Stedelijk Lyceum Pierenberg in de Pierenbergstraat 31 in 2020 Antwerpen en het Stedelijk Lyceum Topsport in de Edegemsesteenweg 100 in 2610 Wilrijk. Deze vestigingsplaatsen zullen in dit verslag vernoemd worden volgens een verkorte naam, Pestalozzi, Berchem, Pierenberg en Topsport.

Wegens het eigen studietoelaat en methode en deels wegens hun geografische ligging hebben de vier vestigingsplaatsen ook een specifieke leerlingentoevoer. Pestalozzi en Pierenberg liggen in een kansarme buurt. In Berchem bestaat de leerlingentoevoer uit een sociale mix. In Topsport rekruteert men, overeenkomstig het sportaanbod en het topsportstatuut van de leerlingen, vanuit heel Vlaanderen.

De vier vestigingen hebben een eigen studietoelaat. Alleen Berchem organiseert een eerste graad in de A-toevoer. Pestalozzi en Berchem delen – met uitzondering van de pool Economie – een aso-studietoelaat in de tweede en derde graad. In Pestalozzi wordt in die graden ook een tso-aanbod in het studiegebied Handel georganiseerd. In Pierenberg biedt men in bso een tweede en derde graad, met twee specialisatiejaren, in het studiegebied Handel aan. In Topsport is er in drie onderwijsvormen aso, bso en tso in de tweede en derde graad de studierichting TopSport. Deze structuuronderdelen vormen een vervolg op het tweede leerjaar Topsport in de eerste graad van het GO!atheneum Mortsels.

De doorlichting betreft alle vestigingsplaatsen voor het erkenningsonderzoek over de vakoverschrijdende eindtermen (VOET), de onderwijsreglementering en de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne (BVH). Ook de processen algemeen beleid, leerbegeleiding en evaluatiepraktijk werden doorgelicht. Voor het erkenningsonderzoek naar de onderwijsdoelen (de leerplanrealisatie voor de onderzochte vakken in de focus) werden geen plaatsbezoeken verricht in Topsport. De betreffende verslagen handelen dus alleen over Pestalozzi, Berchem (Groenhout) en Pierenberg.

De scholengemeenschap Stedelijk Lyceum biedt aan de scholen en vestigingsplaatsen via een tweewekelijks overleg ondersteuning en informatie, onder meer op onderwijskundig, juridisch, personeelsgebonden en veiligheidstechnisch vlak. De beleidsverantwoordelijken van de vier vestigingsplaatsen, respectievelijk de directeur, de adjunct-directeur en de twee coördinatoren, hebben geen formeel geregeld overleg. De contacten verlopen veeleer informeel en occasioneel.

Het nastreven van de VOET voldoet inzake visie en planning. De visie kadert in het pedagogisch project van het Stedelijk Onderwijs. Er zijn op dat niveau met de scholen afspraken over de spreiding van de inspanningsverplichtingen voor VOET over de verschillende graden. Naargelang van het leerlingentoevoer en de vestigingsplaats is er een eigen invulling en legt men eigen accenten.

De naleving van de onderwijsreglementering voldoet globaal. In Berchem wordt een overtreding van de regelgeving vastgesteld door het gebruik van een foutief leerplan in de tweede graad Latijn.

Het onderzoek naar de veiligheid, bewoonbaarheid en hygiëne leidde in alle vestigingsplaatsen tot bemerkingen, hetzij op basis van de externe controleverslagen, hetzij ten gevolge van de bevindingen tijdens de doorlichtingscontrole. Vooral de gebouwen en de uitrusting in Berchem zijn op verschillende vlakken aan een opfrisbeurt toe. De locatie Topsport is wegens het verlaten van de site vanaf september 2015 niet opgenomen in de controle. Het advies is op basis van de vastgestelde tekorten gunstig beperkt in de tijd.

De resultaten van het erkenningsonderzoek naar de onderwijsdoelen (de realisatie van eindtermen en leerplandoelen) zijn uiteenlopend. De leerplanrealisatie voor cultuur- en gedragswetenschappen in de studierichting Humane wetenschappen in Pestalozzi, de realisatie van de onderzoekscompetentie in Pestalozzi, de aanpak van de onderzoeksvaardigheden in de pool Wetenschappen in Pestalozzi en de realisatie van de persoonsgebonden leerplandoelen voor lichamelijke opvoeding in Berchem zijn voorbeelden van goede praktijk. De leerplanrealisatie kan verbeteren voor Latijn in de tweede en derde graad in Berchem, voor cultuur- en gedragswetenschappen in de derde graad in Berchem en voor lichamelijke opvoeding in de derde graad in de drie onderzochte vestigingsplaatsen. De leerplanrealisatie voor Latijn in de eerste graad A-stroom voldoet niet, vooral door de organisatie van slechts twee wekelijkse lessen in het eerste leerjaar. Voor Frans is de leerplanrealisatie in de tweede graad aso in Pestalozzi voldoende, maar niet in Berchem, en ook niet in tso in Pestalozzi en in bso in Pierenberg. Deze tekorten leiden tot een gunstig advies beperkt in de tijd.

Inzake algemeen beleid hebben alle vestigingsplaatsen duidelijke missie- en visieteksten uitgewerkt, gericht op het eigen leerlingenprofiel. Specifiek hierbij is dat Berchem een ervaringsgerichte school is en gebaseerd op de pedagogie van Feuerstein. Dat heeft zijn weerslag op heel wat schooldomeinen, onder meer op het leiderschap, de leer- en evaluatiepraktijk. De vier vestigingen hebben hun eigen karakter behouden. Het leiderschap is overal laagdrempelig en communicatief. De besluitvorming gebeurt reglementair en met de participatie van de verschillende schoolgeledingen. In Berchem (Groenhout) komt door de keuzes in de lessentabellen voor een aantal vakken de leerplanrealisatie in het gedrang.

De leerbegeleiding is, zowel vanuit de ontwikkelde visie als organisatorisch, op alle vestigingsplaatsen sterk uitgewerkt, opnieuw met eigen accenten en gericht op het doelpubliek. De gegevens worden systematisch in een (digitaal) leerlingvolgsysteem opgeslagen. Op de vestigingsplaatsen kent men de leerlingen, hun noden en begeleidende acties goed, maar de effecten van de begeleiding worden, met uitzondering voor wiskunde in Pestalozzi, nog niet in kaart gebracht.

Ook de evaluatiepraktijk is vestigingsplaatsspecifiek uitgewerkt. Als gemeenschappelijk element wil men in alle vestigingsplaatsen breed evalueren. Niet alleen de cijfermatige resultaten, maar ook de progressie en de individuele leervorderingen, attitudes en motivatie worden afgewogen. Vormen van zelf- en peerevaluatie maken in de meeste vestigingsplaatsen stilaan meer deel uit van de evaluatie.

2 DOORLICHTINGSFOCUS

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting selecteerde de onderwijsinspectie onderstaande structuuronderdelen en procesindicatoren/procesvariabelen voor verder onderzoek.

2.1 Structuuronderdelen in de doorlichtingsfocus

	Basisvorming	Specifiek gedeelte
VOET	x	
Graad 1 A		Latijn
Graad 1 Latijn		Latijn
Graad 2 ASO Economie	Frans	
Graad 2 ASO Humane wetenschappen	Frans	
Graad 2 ASO Latijn	Frans	Latijn
Graad 2 ASO Wetenschappen	biologie, chemie, Frans, fysica	biologie, chemie, fysica
Graad 2 BSO Kantoor	Frans	Frans
Graad 2 TSO Handel	Frans	toegepaste economie/boekhouding
Graad 3 ASO Economie-moderne talen	lichamelijke opvoeding	economie
Graad 3 ASO Economie-wiskunde	lichamelijke opvoeding	economie
Graad 3 ASO Humane wetenschappen	lichamelijke opvoeding	cultuurwetenschappen, gedragswetenschappen
Graad 3 ASO Latijn-moderne talen	lichamelijke opvoeding	Latijn
Graad 3 ASO Latijn-wiskunde	lichamelijke opvoeding	Latijn
Graad 3 ASO Moderne talen-wetenschappen	biologie, chemie, fysica, lichamelijke opvoeding	biologie, chemie, fysica
Graad 3 ASO Wetenschappen-wiskunde	biologie, chemie, fysica, lichamelijke opvoeding	biologie, chemie, fysica
Graad 3 BSO Kantoor	lichamelijke opvoeding, project algemene vakken	
Graad 3 BSO Kantooradministratie en gegevensbeheer	project algemene vakken	
Graad 3 TSO Boekhouden-informatica	lichamelijke opvoeding	
Graad 3 TSO Informaticabeheer	lichamelijke opvoeding	

2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus

Onderwijs - Begeleiding

Leerbegeleiding

Onderwijs - Evaluatie

Evaluatiepraktijk

3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?

3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?

3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?

Het onderzoek naar het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen levert voor de geselecteerde structuuronderdelen het volgende op.

3.1.1.1 Vakoverschrijdende eindtermen (VOET)

Voldoet

De school streeft in voldoende mate met een eigen planning de VOET bij haar leerlingen na.

Beleid De visie en planning van de verschillende vestigingsplaatsen voldoen.
Doelgerichtheid

De visie van de school op VOET kadert in het pedagogisch project van het Stedelijk Onderwijs Antwerpen. Persoonsontwikkeling, interesse, eigenwaarde, verdraagzaamheid en respect staan centraal. Afspraken binnen het stedelijk onderwijs zorgen voor een spreiding van de inspanningsverplichting rond VOET over de zes leerjaren.

De verantwoordelijken van de vier vestigingsplaatsen spitsen deze centraal aangestuurde visie toe op de specifieke context en op de kenmerken van de leerlingenpopulatie

In samenwerking met de pedagogische begeleiding ontwikkelde elke vestigingsplaats een visie op VOET die spoort met het eigen pedagogisch project.

In Berchem ondersteunt het ervaringsgericht onderwijs het realiseren van de vakoverschrijdende eindtermen. De schoolleiding zorgt ervoor dat haar visie en aanpak ook door nieuwe leraren gekend zijn door veel aandacht te hebben voor de aanvangsbegeleiding. In Pierenberg zijn de visie en planning nauw verweven met verschillende aspecten van de leerbegeleiding. Uit de doorlichting blijkt tevens dat de verantwoordelijken de zorg voor risicoleerlingen doelgericht aanpakken. Ze slagen erin zowel ouders als risicoleerlingen nauw bij het uitstippelen van het VOET-beleid te betrekken. Pestalozzi wil de leerlingen actief begeleiden en hen vormen in functie van hun verdere ontwikkeling. Leren leren bekleedt daarin een sleutelpositie. In Topsport loopt de visie over VOET parallel met de visie over hoe leerlingen erin slagen topsport en studie te combineren.

Pierenberg en Pestalozzi plannen de volledige VOET-werking met doelstellingen en acties op beleidsniveau, op lerarenniveau en op leerlingenniveau. Aan de acties zijn verantwoordelijken, een tijdspad en de doelgroep gekoppeld. Topsport startte recent met het in kaart brengen van de bijdrage van de bestaande projecten en vakken om te voldoen aan de inspanningsverplichting voor alle VOET. De school kreeg daardoor zicht op een aantal lacunes en op de gerichtheid op alle leerlingengroepen. Alle leerlingen bij de projecten betrekken is, gezien de specifieke lescontext in Topsport, niet evident.

Ondersteuning	De organisatiestructuur werkt adequaat, maar is verschillend voor de vier vestigingsplaatsen. De vier vestigingsplaatsen leveren inspanningen om de VOET te organiseren. Elke vestigingsplaats heeft een VOET-coördinator. In Pierenberg en Pestalozzi nemen de coördinatoren heel wat praktisch en organisatorisch werk op zich en zorgen ze voor inhoudelijke ondersteuning. In Pierenberg wordt een breed draagvlak gecreëerd door naast de leraren ook de leerlingenraad te betrekken bij de keuze en invulling van de projecten. In Berchem is een groot deel van de leraren actief betrokken bij de vakoverschrijdende projectwerking. De tweewekelijkse teamvergaderingen faciliteren en stimuleren de implementatie van de VOET. In Pierenberg en Pestalozzi wordt de registratie van de projecten beleidsmatig opgevolgd met projectfiches. De schoolleiding wil zo een zicht krijgen op de realiteitswaarde en de diepgang waarmee de VOET aan bod komen binnen de verschillende projecten. Op elke vestigingsplaats loopt de communicatie over VOET via de pedagogische studiedagen en personeelsvergaderingen. Prioritair in de communicatie is het responsabiliseren van alle leraren. In Topsport is ook de betrokkenheid van elke federatie bij de inspanningsverplichting rond VOET een centraal thema in de communicatie. Er is de laatste jaren nagenoeg geen communicatie tussen de vier vestigingsplaatsen geweest over de VOET-werking.
Doeltreffendheid	Er worden, afhankelijk van de vestigingsplaats, elementen van de VOET-werking geëvalueerd. Voor de projecten gebeurt de evaluatie grondiger door zowel voorafgaand aan een project als erna, de kwaliteit te bekijken. Enkel in Pierenberg meet de school de doeltreffendheid van projecten door systematisch de kwaliteitscirkel toe te passen. Ze betreft leerlingen, leraren en stagebedrijven bij de evaluatie door ze om de twee jaar te bevragen. Op basis van deze informatie wordt een sterkte – zwakte analyse gemaakt en worden bijstellingen gepland. In de vier vestigingen wordt de inspanningsverplichting rond VOET in de vakken minder opgevolgd en is men nog zoekende naar de juiste strategie om de realisatie van de VOET ook hier kwaliteitsvol te waarborgen.
Ontwikkeling	Er zijn een aantal professionaliseringsinitiatieven, maar de breedte en effectiviteit zijn beperkt. De coördinatoren volgen trajecten met de begeleidingsdienst. De verworven expertise wordt te weinig gedeeld met het personeelsteam.
Uitvoering Mentale gezondheid	De meerderheid van de eindtermen wordt met voldoende diepgang en bij bijna alle leerlingen nagestreefd binnen projecten en vakken. De afzonderlijke vestigingsplaatsen streven deze eindtermen na vanuit een aantal specifieke projecten onder meer binnen de lessen PAV en lichamelijke opvoeding en sport en in de verschillende geïntegreerde proeven. Opvallende projecten zijn: de anti-pestdag en het project faalangst dat geïntegreerd is in de leerlingenbegeleiding van Pierenberg, de meerdaagse stages in Pestalozzi, de aanpak en spreiding van de evaluatiemomenten en de op progressie afgestemde rapportcommentaren in Berchem en de teambuildingsdagen georganiseerd door de federaties in Topsport.

Uitvoering	Een aanzienlijk deel van de eindtermen wordt met voldoende diepgang nagestreefd binnen een aantal vakken en projecten voor bepaalde deelgroepen.
Politiek-juridische samenleving	De directies en coördinatoren geven aan dat bij de inventarisatie duidelijk werd dat het nastreven van de eindtermen over participatie en besluitvorming en inzicht in ons democratisch model niet voor alle leerlingengroepen gerealiseerd wordt.
	Opvallende projecten zijn: de actieve en brede leerlingenparticipatie via de leerlingenraad in Pierenberg, de organisatie van een verkiezingsdebat in het vijfde jaar aso en tso in Pestalozzi, de vele extramurale initiatieven rond maatschappelijke thema's in Berchem en de filmnamiddag in Topsport derde graad.

3.1.1.2 Biologie, chemie en fysica in aso tweede graad in de studierichting Wetenschappen en in aso derde graad in de studierichting Wetenschappen-wiskunde (leerplannen O/2/2012/120, O/2/2012/091, O/2/2012/085, O/2/2007/296, O/2/2007/293 en O/2/2006/288)

Voldoet

De meeste leerplandoelstellingen worden goed (Berchem) tot zeer goed (Pestalozzi) en met ruime aandacht voor onderzoeksvaardigheden gerealiseerd. De evaluatie is transparant en globaal voldoende valide.

Onderwijsorganisatie *Samenstelling klasgroepen* *Organisatie curriculum*

De vaststellingen hebben betrekking op de basisvorming en het specifiek gedeelte van de vermelde vakken, in Berchem en Pestalozzi.

In Berchem zitten de leerlingen in beide leerjaren van de tweede graad Humane wetenschappen en Latijn, voor elk van de drie natuurwetenschappelijke vakken, één wekelijks lesuur samen met de leerlingen van de studierichting Wetenschappen. Voor de Humane wetenschappen en Latijn gelden echter andere leerplannen (O/2/2012/082, O/2/2012/090 en O/2/2012/093) met minder verplichte leerplandoelstellingen, minder leerinhouden, een lager beheersingsniveau voor de vaardigheden en een kleiner aantal verplichte leerlingenpractica. Een optimale behandeling van beide leerplannen is met deze samenstelling niet evident. Dat blijkt duidelijk uit de doorlichting. In de derde graad krijgen de leerlingen van de studierichting Wetenschappen-wiskunde wel afzonderlijk les, maar in een graadklas. Ook hier is een optimale leerplanbehandeling niet haalbaar omdat de meeste vaardigheden een consecutieve opbouw vergen van het eerste naar het tweede leerjaar. In het bijzonder geldt dit voor de onderzoekscompetentie. Het beleid in deze vestiging kiest voor deze samenstellingen omdat het met het beperkte lestijdenpakket ook nog bijkomende vakken en activiteiten in het facultatieve complementair gedeelte wil organiseren om het opvoedingsproject te ondersteunen. Het lestijdenpakket moet echter in de eerste plaats aangewend worden om de verplichte, eindtermgebonden leerplandoelstellingen van de vakken van de basisvorming en het specifiek gedeelte, in elk leerjaar en in elke studierichting te realiseren met de leerplannen die voor elke studierichting afzonderlijk gelden.

In Pestalozzi zijn er geen samenstellingen en wordt het complementair gedeelte behalve in het eerste leerjaar van de tweede graad, vooral gebruikt om de natuurwetenschappelijke vakken verder uit te diepen en om vaardigheden grondiger in te oefenen. Dit heeft een merkbaar gunstig effect op de leerplanrealisatie. Een extra wekelijks lesuur in het complementair gedeelte is echter ook voor het eerste leerjaar van de tweede graad meer dan wenselijk, althans minstens tijdelijk (bv. via een seminarie-uur), omdat heel wat leerlingen er met leerachterstand en met een negatief advies voor de studierichting

Wetenschappen instromen. De leraren zijn daardoor genoodzaakt om de leerlingen eerst bij te werken, wat de leerplanrealisatie aan het einde van het schooljaar onder druk zet.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

De leerplandoelstellingen die in de tweede graad betrekking hebben op de vakinhoudelijke eindtermen van de basisvorming en op de cesuurdoelen voor de onderdelen 'structuren', 'interacties', 'systemen', 'tijd' en 'genese en ontwikkeling', werden vorig schooljaar in geen van beide vestigingsplaatsen volledig afgewerkt. In Berchem heeft dit enerzijds te maken met de bovenvermelde moeilijke lesomstandigheden en anderzijds met het feit dat de school gedurende twee maanden geen leraar heeft kunnen vinden voor een van de vacante lesopdrachten. In het huidige schooljaar zijn alle lesopdrachten wel ingevuld en wordt de leerplanafhandeling goed bewaakt. Door de bovenvermelde samenstelling met de leerlingen van de studierichting Wetenschappen, krijgen de leerlingen van de studierichtingen Humane wetenschappen en Latijn hun leerplannen echter niet op de correcte wijze aangeboden. Voor de leerlingen van de studierichting Wetenschappen is dat wel het geval.

In Pestalozzi was de onvolledige leerplanrealisatie vooral te wijten aan de zwakke instroom in het eerste leerjaar. Ook dit schooljaar dreigt dit te gebeuren indien men niet minstens een deel van de lessen van het complementair gedeelte van het tweede leerjaar aan de achterstallige leerplandoelstellingen van het eerste leerjaar besteedt. Omdat de leerplannen voor de volledige graad gelden, is een transfer van doelstellingen van het eerste naar het tweede leerjaar toegelaten. Volgend schooljaar zal de school dit probleem structureel in het eerste leerjaar aanpakken, zodat de leerplandoelen evenwichtig over beide leerjaren verdeeld kunnen worden. Deze maatregel garandeert een degelijke leerplanrealisatie.

In de derde graad krijgen de gelijksoortige vakinhoudelijke leerplandoelstellingen voor de basisvorming en het specifiek gedeelte wel een degelijke behandeling op beide vestigingsplaatsen.

De leerplandoelstellingen die betrekking hebben op de gemeenschappelijke eindtermen 'wetenschap en samenleving' en op de cesuurdoelen en specifieke eindtermen 'natuurwetenschap en maatschappij', krijgen voldoende aandacht. Een aantal items is in de leerlingendocumenten terug te vinden, andere komen impliciet in de lessen aan bod.

De leerplandoelstellingen die betrekking hebben op de vakoverstijgende eindtermen 'wetenschappelijke vaardigheden' en 'onderzoekend leren/leren onderzoeken' en op de cesuurdoelen en specifieke eindtermen 'onderzoekscompetentie' worden in Berchem goed gerealiseerd. In Pestalozzi verwerven de leerlingen deze vaardigheids- en competentiedoelen grondiger. Het verschil in realisatie is toe te schrijven aan de bovenvermelde lesomstandigheden in Berchem en aan de complementaire uren voor deze vakken in Pestalozzi. Op beide vestigingen blijft men wel wat te lang steken op het niveau van het onderzoekend leren. Een gemeenschappelijke leerlijn voor een geleidelijke, graadoverschrijdende overgang vanuit de tweede graad, van onderzoekend leren (met gesloten opdrachten) over leren onderzoeken (met halfopen en open opdrachten) naar de onderzoekscompetentie (met uitsluitend open opdrachten), ontbreekt nog. Wat de onderzoekscompetentie betreft, moet men er wel voor zorgen dat de leerlingen alleen natuurwetenschappelijke

onderzoeksoopdrachten uitvoeren (biologie, chemie, fysica, of een combinatie daarvan) en geen geografische zoals dat vorig schooljaar voor een leerling van Berchem het geval was. Aardrijkskunde is als vak immers niet bij de cesuurodoelen en specifieke eindtermen betrokken.

Voor een gelijkgerichte rapportering over de verplichte leerlingenpractica is het aangewezen dat men op beide vestigingsplaatsen met dezelfde verslagstructuur werkt. Elke leerling moet dat aan het einde van de derde graad op een wetenschappelijk verantwoorde wijze kunnen (specifieke eindterm 31) omdat in het domein van de natuurwetenschappen een verslag meer betekent dan alleen maar het meedelen van wat men uitgevoerd heeft. Het verslag moet ook derden in staat stellen om de juistheid van de onderzoeksresultaten te verifiëren.

Uitrusting
*ICT
 Inzet uitrusting
 Leermiddelen*

De school heeft op beide vestigingsplaatsen leerrijk aangeklede vaklokalen waarin alle lessen plaatsvinden. In deze lokalen zijn eveneens een beamer, computer(s) en meestal ook een internetaansluiting beschikbaar. De vereiste leermiddelen zijn aanwezig, maar niet altijd in voldoende hoeveelheden om leerlingenpractica efficiënt te laten plaatsvinden in grote klasgroepen. Verschillende leerlingenproeven kunnen daar alleen maar in groepjes van drie of meer leerlingen uitgevoerd worden. Hierdoor krijgen de manuele vaardigheden niet genoeg oefenkansen.

In Berchem zijn er twee wetenschapslokalen, één voor chemie en fysica en één voor biologie. Deze lokalen bevinden zich in de kelderverdieping, wat problemen oplevert met de veiligheid: snel evacueren in geval van brand is er niet mogelijk. Bovendien zijn deze lokalen te klein om er practica voldoende veilig uit te voeren met alle leerlingen van de tweede graad samen. In Pestalozzi zijn er meer wetenschapslokalen en kan een eventuele evacuatie wel vlot verlopen.

Leerbegeleiding
*Preventief
 Curatief*

De leerbegeleiding is een sterk punt in beide vestigingen. De leraren hanteren gepaste werkvormen om de leerlingen bij de lesopbouw te betrekken. Het probleemoplossend denken wordt goed geoefend via denkvrage en vraagstukken en het zelfontdekkend leren krijgt voldoende kansen vanuit de onderzoeksvaardigheden. In Pestalozzi werkt men bovendien met een elektronisch platform dat reeds goed voor leerstofaanbod en indirecte communicatie gebruikt wordt. In beide vestigingen kunnen de leerlingen voor bijkomende uitleg steeds bij hun leraren terecht, ook buiten de lessen. Leerlingen met leer- of ontwikkelingsstoornissen kunnen rekenen op aangepaste maatregelen.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
 Volledigheid
 Beheersingsniveau
 Transparantie*

De evaluatie is in beide vestigingen van een degelijk niveau, is transparant en voldoet voor de drie vakken als beoordeling voor het bereiken van de leerplandoelstellingen. Van enkele examenvragen zijn de antwoorden slechts gedeeltelijk betrouwbaar omdat ze geraden of door eliminatie van de keuzemogelijkheden gevonden kunnen worden. Een correct antwoord geeft daardoor geen uitsluitel over het kennen en kunnen van de leerlingen. Bovendien kan men met deze soort vragen het denkproces van de leerlingen niet volgen, wat essentieel is bij denkvrage en oefeningen.

De leerlingenresultaten op jaarbasis variëren van voldoende tot zeer goed, behalve in het eerste leerjaar van de tweede graad in Pestalozzi. Daar kwamen vorig schooljaar bijzonder veel tekorten voor, hoewel de moeilijkheidsgraad van de opgaven er niet te hoog lag. De zwakke instroom van leerlingen en het niet volgen van het advies van de delibererende klassenraad door de ouders en de leerlingen bij de overgang van de eerste graad naar de tweede graad, is er

duidelijk de oorzaak van. Het feit dat de resultaten in de derde graad globaal beter zijn dan in de tweede graad, wijst op een goede oriëntering van de leerlingen van de derde graad.

Deskundigheidsbevordering

*Overleg
Vorming*

Zowel in Pestalozzi als in Berchem is de vakgroep kritisch voor zijn eigen handelen. Dat blijkt uit de zelfanalyse die de leraren maken, de werkpunten die ze daaruit afleiden en de nascholingen die ze volgen (zowel vakinhoudelijk als pedagogisch-didactisch). Bovendien plegen de leraren regelmatig overleg, ook op het niveau van de scholengemeenschap. Tussen de leraren van Berchem en Pestalozzi afzonderlijk, gebeurt dat echter niet, hoewel uit de doorlichting blijkt dat dat voor beide vakgroepen verrijkend zou zijn.

3.1.1.3 Cultuur- en gedragswetenschappen in aso derde graad in de studierichting Humane wetenschappen (leerplan O/2/2006/299)

Voldoet

Globaal genomen is het onderwijsaanbod voor beide vakken voldoende afgestemd op de inhoud en het vereiste beheersingsniveau van de leerplandoelen.

Onderwijsorganisatie

*Organisatie curriculum
Samenstelling klasgroepen*

In Pestalozzi krijgen de leerlingen de in het leerplan voorziene drie lestijden per deeldomein. De lessen worden steeds in blokken van aaneensluitende lestijden georganiseerd. De samenhang tussen de profielcomponenten van de beide vakken wordt goed bewaakt. Er worden voldoende contacten met de verschillende maatschappelijke velden gepland zodat leerlingen in voldoende mate met maatschappijbetrokken aangelegenheden geconfronteerd worden.

In Berchem worden de leerplannen door samenzetting van beide leerjaren per graad gepland en gerealiseerd. De leerlingen volgen de leerplannen op basis van vier lestijden per week en er is geen opdeling per deeldomein. Dit is een bewuste keuze van de school omdat men er van uitgaat dat de opsplitsing kunstmatig is. Een aantal leerplandoelstellingen worden geïntegreerd aangeboden in andere vakken. Deze aanpak sluit aan bij de pedagogische methode van de school. Er worden extra murale projecten opgezet waardoor de leerlingen kansen krijgen om ervaringsgericht kennis te maken met een aantal maatschappelijke en culturele contexten.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

In Pestalozzi worden de doelstellingen en leerinhouden voor zowel cultuur- als gedragswetenschappen diepgaand en evenwichtig aangeboden. De samenhang tussen de profielcomponenten en de beide domeinen wordt voldoende bewaakt. Het aanbod van de verschillende leerinhouden wordt steeds nauwkeurig gepland. In talrijke opdrachten wordt de ICT-vaardigheid aangesproken en verder ontwikkeld. Er is bij de leerplanrealisatie gerichte aandacht voor het integreren van de actualiteit.

De leerlingen worden vooral in de gedragswetenschappen geconfronteerd met een uitdagende doch zeer herkenbare probleemstelling. Aansluitend krijgt het actief en onderzoekend leren gestalte. Talrijke taken en leerplangebonden opgaven in de beide humane wetenschappen tonen hoe men de specifieke eindtermen van de onderzoekscompetentie realiseert. Doorheen dit proces kunnen de leerlingen met behulp van ICT informatie selecteren, ordenen en bewerken en uitkomsten formuleren.

Het werken aan de onderzoekscompetentie gebeurt gefaseerd en kwaliteitsvol. De realisatie wordt ondersteund door een kwaliteitsvol draaiboek met duidelijke instructies. De leerlingen doorlopen de opeenvolgende schakels in het onderzoekstraject. Het sluitstuk is het eindwerk met een zelfgekozen thema in het tweede leerjaar. De leerlingen formuleren eigenhandig opgestelde

onderzoeks- en deelvragen, hanteren een onderzoeksplan en een logboek en worden regelmatig aangezet om te reflecteren. De eindwerken zijn van een voldoende niveau qua inhoudelijke diepgang. De uitvoering van de onderzoeksopdracht wordt goed opgevolgd met opbouwende feedback. De samenhang met de vakoverschrijdende eindtermen wordt in de planningsdocumenten bewust nagestreefd.

In Berchem wordt de actief construerende rol van eigen ervaringen van de leerlingen, in functie van hun leerproces, voortdurend aangesproken. Vanuit het pedagogisch project lopen de specifieke doelstellingen van cultuur- en gedragswetenschappen voortdurend door elkaar. Dit versterkt enerzijds de samenhang van het curriculum, maar anderzijds worden een aantal leerinhouden daardoor te weinig aantoonbaar met voldoende diepgang gerealiseerd. Heel wat thema's en projecten komen met een sterk ethische inslag aan bod. Ze tonen impliciet de aansluiting op de leerplandoelstellingen. Leergesprekken worden aangevuld met artikels uit kranten en tijdschriften. Men beoogt om de leerlingen geleidelijk aan feiten van opvattingen en opinies te leren onderscheiden. De leerlingen worden gestimuleerd tot nadenken en redeneren over gedragsmatige en culturele wetmatigheden en verschijnselen. De uitdaging blijft om de onderlinge verwevenheid van die aspecten, door de leerlingen zelf, aantoonbaar, te laten duiden en te verklaren. Notities van leerlingen getuigen minimaal van de confrontatie van de eigen mening met andere standpunten van de medeleerlingen.

De leerlingen krijgen heel wat opdrachten met weliswaar gevarieerde maar weinig geëxpliciteerde doelstellingen. De meer complexe beheersingsniveaus (analyseren, synthetiseren, beoordelen) komen minder aantoonbaar aan bod. Ook de verticale afstemming komt nu nog te weinig duidelijk tot uiting. Begrippen en doelstellingen die leerlingen reeds in de vorige graad gerealiseerd hebben worden zelden voldoende herkenbaar geïntegreerd en/of verder uitgewerkt en verdiept. Deze vaststelling geldt zeker ook voor de manier waarop de onderzoekscompetentie in de derde graad niet steeds in voldoende mate aan de criteria van de derde graad beantwoordt. Er worden naar de leerlingen aanzetten tot reflectief handelen gegeven, maar deze dienen nog te weinig om hun eigen leerproces bij te sturen. De rapporten bevatten een degelijk onderbouwd commentaar over de leervorderingen van de leerlingen.

Uitrusting
*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

De leslokalen zijn wat ruimte en ICT-infrastructuur betreft in beide vestigingsplaatsen voldoende ondersteunend voor de leerplanrealisatie. Er worden voldoende middelen aangeboden om kwalitatief onderwijs te realiseren, maar in beide vestigingsplaatsen ontbreken voorlopig nog gespecialiseerde naslagwerken. Extra ondersteunende informatie wordt overwegend door de vakgroep zelf aangereikt. Het digitale platform van de school wordt in Pestalozzi op een adequate wijze gebruikt om het leren te ondersteunen.

Evaluatiepraktijk
*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

In Pestalozzi liggen de toets- en examenvragen in elkaars verlengde. Er wordt duidelijk aangegeven wat de leerlingen moeten kennen en kunnen. De toetsfrequentie voor het dagelijks werk is voldoende. Het formatief karakter van de evaluatie wordt verzekerd door regelmatige en ondersteunende feedback. De examens zijn verzorgd opgesteld. De vraagstelling bij de examens bestrijkt op een evenwichtige en representatieve manier het geheel van de leerplandoelstellingen. De vraagstelling is doordacht en peilt naar verschillende beheersingsniveaus (kennis, inzicht, toepassen). De vraagstelling is gevarieerd qua vraagtype en dus taxonomisch verantwoord. De verwachtingen zijn helder geformuleerd en de puntenverdeling is steeds duidelijk. De verhouding tussen

reproductie, inzicht en toepassing binnen nieuwe contexten is een sterk punt. Er is voor het eindwerk een criteriumgericht traject uitgetekend waarbij proces- en productevaluatie opgenomen worden.

Berchem gaat minder zorgvuldig om met de verantwoordingsverplichting. De formulering van de vraagstelling en de daaraan gekoppelde beoordeling beoogt het aftoetsen van de eindtermen, maar er zijn daarvoor maar heel weinig leerlingendocumenten die dat aantonen. De wijze waarop de school haar curriculum organiseert, heeft niet alleen gevolgen voor het onderwijsaanbod, maar ook voor de evaluatiepraktijk. De meeste onderwijsdoelstellingen worden gecombineerd voor de beide domeinen aangeboden en op een weinig transparante manier geëvalueerd. Een aantal toetsen getuigt van kennisreproductie. Bij de meeste taken, papers en opdrachten (verslagen van projecten, samenvattingen...) worden de doelstellingen en de verwachtingen mondeling geformuleerd en worden vaardigheden en attitudes beoordeeld op basis van weinig geëxpliciteerde criteria. Deze opmerking geldt niet voor de eindwerken die wel een uitgeschreven beoordelingsprotocol hebben. Alle examens gebeuren mondeling. De uitgebreide vragenreeksen die jaarlijks worden bijgewerkt of aangepast, en die voldoende de relatie met leerplandoelstellingen beogen, getuigen wel van een leerplangerichte beoordelingsbasis. De gedrevenheid van de vakgroep om de leerlingen grondig voor te bereiden op het vervolgonderwijs en de beoordeling door ouders, medeleerlingen en het lerarenteam van de eindwerken die mondeling gepresenteerd worden, liggen in het verlengde van de eigenheid van de school. Het puntensysteem is weinig transparant. Het beoogt overwegend procesgerichte attitudinale beoordelingen, conform het schooleigen project. Er wordt wel uitgebreid over attitudes en talenten en de voortgang van het leerproces gerapporteerd.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

In de beide vestigingsplaatsen verlopen de lessen in een ordelijk en stimulerend leerklimaat. Het gebruik van diverse activerende werkvormen of het gerichte leervraaggesprek bevorderen de motivatie en het welbevinden van de leerlingen. Vormen van groepswork bevorderen het coöperatief leren. De leraren zijn goed geïnformeerd over de beginsituatie van hun leerlingen en stemmen er hun onderwijspraktijk op af. Zij zorgen voor preventieve ondersteuning in de vorm van studietips, afsprakenbladen en leerstofoverzichten. De leervaardigheid wordt gestimuleerd door zelfstandig werk gekoppeld aan zelfevaluatie. De verbetering van toetsen is steeds opgevat als een leermoment en bij tegenvallende leerprestaties wordt in remediëring voorzien.

In Pestalozzi zorgt de zeer volledige en verzorgde, zelf samengestelde cursus gedragswetenschappen voor de ondersteuning van de leerlingen. Het ontwikkelen van leerstrategieën, de aandacht voor structuur en voor inzichtelijk werken en de reflectie op het eigen leren zijn daarin duidelijk herkenbaar. Bij het begin van de graad wordt kort teruggegrepen naar de basiskennis en begrippen van de tweede graad. Leerlingen krijgen verder de kans om doorheen heel wat verwervings- en verwerkingsopdrachten actief met de leerstof aan de slag te gaan en om begrippen, denkkaders en concepten toe te passen op concrete probleemstellingen. De opdrachten zijn evenwel steeds overwegend gestuurd. De oplossingen worden daarna door de hele klasgroep besproken. Voor cultuurwetenschappen wordt op regelmatige en evenwichtige wijze een leerwerkboek gebruikt. In beide vakken worden de cursussen aangevuld met heel wat ondersteunende actuele documenten en informatie. Leer- en evaluatieafspraken en leerstofoverzichten die aangeven wat leerlingen met

welke leerstofonderdelen moeten kennen en wat ze moeten kunnen doen ondersteunen het leerproces. De aandacht voor taal in de les en in de vraagstelling bij opdrachten, toetsen en examens ondersteunt het leren. De vakgroep heeft een instapbrochure gemaakt om een degelijke structurele aanpak voor instromers in de derde graad van de studierichting Humane wetenschappen te realiseren. Op basis van een opdrachtenbundel wordt de instromers gevraagd allerlei opdrachten, begrippen en leerinhouden zelfstandig te verwerken. De ontbrekende kennis wordt aangereikt, er wordt in remediëring voorzien en het resultaat wordt geëvalueerd.

In Berchem hebben de leerlingen voor de beide vakken een leerwerkboek. Deze worden eerder sporadisch ingevuld en dienen meer als ondersteuning van het zelfstandig leerproces. Dit laat toe om minimaal af te stemmen op de leerplandoelen. De inhoudelijke invulling van het leerproces wordt overwegend in samenspraak met de klasgroep, gekoppeld aan de actualiteit en op basis van de interesses, met de leerlingen bepaald. Het zelfontdekkend leren gebaseerd op nieuwsgierigheid en de dialogale attitude worden hierdoor aangemoedigd. Leerlingen worden aansluitend uitgedaagd om creatief te denken of aan het werk te gaan met bijkomende informatiebronnen. Het is de (eerder verkorte) weergave van dit gebeuren en de bijhorende leerinhoudelijke invulling waarvan een neerslag in de leerlingennotities terug te vinden is. In voorbereiding van de examens wordt wel een overzicht gemaakt van wat leerlingen moeten kennen en kunnen, en dit zijn zowel een aantal bladzijden in de leerwerkboeken als de notities.

Deskundigheidsbevordering

*Overleg
Vorming*

De betrokkenheid van het schoolteam op de kwaliteit van de opleiding en op de zorg voor de leerlingen is hoog. De deskundigheid werd zorgvuldig opgebouwd. Vestigingsoverstijgende samenwerking ontbreekt voorlopig nog. De vakgroep beschikt over voldoende reflecterend vermogen om de kwaliteit van haar werking verder te verhogen.

3.1.1.4 Economie in aso derde graad in de studierichting Economie-moderne talen en Economie-wiskunde (leerplan O/2/2006/298)

Voldoet

De leerplanrealisatie voldoet. De evaluatie is representatief voor de leerplandoelstellingen. Er is aandacht voor leerbegeleiding. De materiële uitrusting voldoet.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

De meeste doelstellingen worden volgens de vereisten van het leerplan aangereikt. Er zijn nauwelijks hiaten. In het gedeelte algemene economie gaat er nog te weinig aandacht naar de vraag, het aanbod en de prijsvorming op de financiële markt. In het gedeelte bedrijfseconomie worden sommige onderdelen van het ondernemingsbudget weliswaar vermeld, maar onvoldoende met elkaar in verband gebracht..

De behandeling van de leerinhouden gebeurt aan de hand van eigen cursusmateriaal. Dat oogt verzorgd en is leeractief opgevat. Het gebruikte cijfermateriaal is doorgaans van recente datum. De leerinhouden zijn over het algemeen voldoende diepgaand uitgewerkt. In het gedeelte algemene economie komen hier en daar nog louter beschrijvende stukken voor, waar een meer analytische aanpak meer op zijn plaats is. In het gedeelte bedrijfseconomie komt de cursusopbouw de interne consistentie soms minder ten goede.

De actualiteitsopdrachten die de leerlingen in beide leerjaren uitvoeren, zijn verdienstelijk maar bieden weinig meerwaarde voor de ontwikkeling van de onderzoekscompetentie. Dat is ook het geval voor de groepsopdracht in het eerste leerjaar over de marketingmix. De onderzoeksopdracht die de leerlingen in het tweede leerjaar uitvoeren, komt daarentegen nagenoeg volledig tegemoet aan de verwachtingen met betrekking tot de onderzoekscompetentie. De leerlingen doorlopen systematisch de onderscheiden onderzoeksfasen en brengen niet enkel verslag uit over de eindresultaten, maar ook over het onderzoeksproces. De reflectie bij het doorlopen leerproces wordt nog te beperkt ingevuld. Ook is er nog geen aandacht voor de confrontatie met andere standpunten.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

In de loop van het jaar wordt de leerstofbeheersing in voldoende mate getoetst. Zowel bij de toetsen als bij de examens is de vraagstelling doorgaans representatief voor de leerplandoelstellingen. In het gedeelte algemene economie wordt verhoudingsgewijs nog te veel naar kennis en te weinig naar toepassingsvaardigheden gepeild. Enkele leerplandoelstellingen worden bovendien te weinig bevraagd. De beoordeling van toetsen en examens gebeurt transparant. Bij elke vraag wordt het te behalen puntentotaal vermeld.

Voor de beoordeling van de onderzoekscompetentie zijn er duidelijke evaluatiecriteria waarvan de leerlingen vooraf op de hoogte worden gebracht. Zowel het proces als het product worden beoordeeld. Er wordt gebruik gemaakt van peerevaluatie om de inbreng van de partner en de presentatie te beoordelen. Voor de beoordeling van de actualiteitsopdrachten zijn er eveneens evaluatiecriteria uitgewerkt.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

De lessen verlopen in een aangenaam leerklimaat. De leerlingenactiviteiten worden gestuurd door de opdrachten en toepassingen in de cursus. Tijdens de les wordt gebruik gemaakt van gevarieerde en creatieve werkvormen die de belangstelling van de leerlingen prikkelen en hen ertoe aanzetten actief aan de les te participeren. Enkele hoofdstukken worden bestudeerd door middel van begeleid zelfstandig werken, waarbij de leerlingen aan de hand van een studiewijzer zelfstandig een hoofdstuk uit de cursus doornemen.

Na elke toets krijgen de leerlingen de schriftelijke correctiesleutel. Leerlingen met een onvoldoende vullen een diagnosefiche in die de leraar toelaat in aangepaste remediëring te voorzien. Voorafgaand aan de toets vullen de leerlingen vanaf dit schooljaar bovendien een reflectiefiche in. Leerlingen kunnen voor bijkomende uitleg ook buiten de lesuren bij hun leraar terecht. Van deze mogelijkheid maken ze regelmatig gebruik.

Uitrusting

*ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen*

Aan de eisen met betrekking tot de minimale materiële uitrusting is voldaan. Het vaklokaal is uitgerust met een pc, een beamer en een smartboard. Ook zijn er een beperkt aantal pc's waarvan de leerlingen gebruik kunnen maken. Het smartboard wordt aangewend om een krachtige leeromgeving te creëren. De leerlingen hanteren ICT om grafieken te maken en gegevens op te zoeken op het internet.

Deskundigheidsbevordering

*Overleg
Vorming*

Op de vestigingsplaats worden heel wat inspanningen geleverd op het vlak van interne professionalisering. Vaak worden daarbij de vakgroepen ingeschakeld. Om aan bijkomende nascholingsbehoeften te voldoen worden tevens externe nascholingen gevolgd. Er wordt deelgenomen aan de vakvergaderingen die de onderwijskoepel voor de leraren van het stedelijk onderwijs organiseert.

3.1.1.5 Frans in aso tweede graad in de studierichtingen Humane wetenschappen, Latijn en Wetenschappen (leerplan O/2/2012/080)

Voldoet niet

In Berchem zijn er voor alle vaardigheden hiaten in het aanbod van leerplandoelen zodat de leerlingen het vereiste beheersingsniveau niet bereiken. De evaluatie is onvoldoende representatief om te kunnen nagaan of de leerlingen de doelen bereiken.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

In Berchem zijn er ernstige lacunes in het onderwijsaanbod doordat er vorig schooljaar onvoldoende planmatig en doelgericht vanuit de eindtermen en de leerplandoelen gewerkt werd. De aangeboden taaltaken bevonden zich op het niveau van de eerste graad en overstegen voor schrijf- en spreekvaardigheid nauwelijks het structurerend verwerkingsniveau. Bovendien werden ze onvoldoende opgebouwd, ondersteund en herhaald in het onderwijsleerproces. Leerlingen voerden geen communicatieve opdrachten uit op het structurerend en beoordelend verwerkingsniveau zoals voorgeschreven door het leerplan. Mondeling en schriftelijk samenvatten, een verslag schrijven, eenvoudige digitale correspondentie en mondeling en schriftelijk een standpunt verwoorden, ontbraken in het aanbod. Gespreksvaardigheid werd vorig schooljaar niet ingeoefend. Lees- en luisterteksten kwamen wel aan bod maar het gamma van tekstsoorten werd niet volledig bestreken. In de planningsdocumenten voor dit schooljaar is er voldoende aandacht voor het opbouwen van de receptieve en productieve vaardigheden in overeenstemming met wat het leerplan voorschrijft. Het aanbod ondersteunende kennis (grammatica en woordenschat) wordt daarentegen niet steeds opgebouwd in samenhang met de vaardigheden en op basis van communicatieve relevantie.

In Pestalozzi dekt het onderwijsaanbod in voldoende mate de leerplandoelen. De vaardigheden worden geoefend aan de hand van een voldoende gevarieerd tekstaanbod dat beantwoordt aan de tekstenmerken die het leerplan voorschrijft. In de taaltaken komen de gevraagde verwerkingsniveaus aan bod. De integratie van kennis en vaardigheden wordt in het onderwijsleerproces voldoende nagestreefd. Leerlingen worden voldoende uitgedaagd om hun kennis in te zetten in functioneel communicatieve contexten.

Evaluatiepraktijk

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

In Berchem weerspiegelen de hiaten in het onderwijsaanbod zich ook in de evaluatie die niet representatief is voor de leerplandoelen. Vaardigheden worden onvoldoende of niet geëvalueerd (bijvoorbeeld luistervaardigheid) en de evaluatie is niet afgestemd op het beheersingsniveau dat de eindtermen en de leerplandoelen voorschrijven. Zowel in het dagelijks werk als in de examens hebben contextloze kennistoetsing en vertalingen een te groot aandeel in de evaluatie. Dit is niet in overeenstemming met het leerplanconcept.

In Pestalozzi komen alle leerplancomponenten in de examens aan bod, in een verhouding die spoort met het gewicht dat het leerplan eraan toekent. In het dagelijks werk is er voornamelijk in het eerste leerjaar een groot onevenwicht tussen kennis en vaardigheden. Hier wordt onvoldoende nagegaan of de leerlingen de doelen m.b.t. de vaardigheden bereiken. Zowel in de examens als in het dagelijks werk overstijgt de evaluatie van grammatica en woordenschat niet altijd het reproductieniveau. Vertalingen en contextloze oefeningen op ondersteunende kennis komen nog te veel voor. Het reproductief bevragen van inhouden van behandelde teksten laat niet toe om de leerplandoelen te beoordelen en brengt de validiteit van de evaluatie in het gedrang. In de studierichting Humane wetenschappen doen zich lage klasgemiddelden voor met een hoog percentage leerlingen dat niet slaagt. Een analyse van de

examenresultaten toont aan dat zij voornamelijk struikelen over de schrijfopdrachten. Een gestructureerde en gerichte ondersteuning van de schrijfvaardigheid met meer aandacht voor schrijfstrategieën en met meer kansen tot oefenen in de klaspraktijk dringt zich hier op.

Leerbegeleiding

Preventief

Curatief

In Berchem was het studiemateriaal tot vorig schooljaar weinig gestructureerd en onvoldoende afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. Uit de lesobservaties blijkt dat er sinds dit schooljaar voldoende aandacht is voor activerende werkvormen, leesstrategieën en het consequent hanteren van de doeltaal. Er is nog een groeimarge voor het ontwikkelen van een krachtige leeromgeving om het onderwijsleerproces, de binnenklasdifferentiatie en de remediëring te ondersteunen.

In Pestalozzi investeren de leraren in de ondersteuning van het leerproces: er is een positief leerklimaat en er zijn duidelijke afspraken en leerstofoverzichten. Leerlingen met zwakke resultaten volgen remediëringslessen, zowel voor de kenniscomponent als voor spreek- en gespreksvaardigheid. De effecten van de remediëring worden globaal opgevolgd bij klassenraden. Positief is het begeleid zelfstandig werk dat leerlingen aanzet tot het zelfstandig verwerken van duidelijk afgebakende leerinhouden. Via vormen van zelfevaluatie leren de leerlingen reflecteren over hun eigen taalleerproces. Leraarafhankelijk gebruikt men spreek- en schrijfplannen om het leerrendement te verhogen. De vakgroep levert positieve inspanningen om de motivatie van de leerlingen voor de taal aan te wakkeren door het organiseren van tal van activiteiten (Franse film, toneel, deelname taalwedstrijden).

Uitrusting

Leermiddelen

ICT

In Berchem zijn er voldoende mogelijkheden tot het gebruik van audiovisuele middelen en woordenboeken. De klasopstelling is uitermate bevorderlijk voor communicatie en interactie tussen de leerlingen.

In Pestalozzi voldoen de infrastructuur en de uitrusting aan de minimale materiële vereisten van de leerplannen. De lokalen zijn uitgerust met een beamer, geluidsinstallatie en een computer met internetaansluiting. De leraren integreren voldoende de mogelijkheden van ICT in hun onderwijspraktijk.

Deskundigheidsbevordering

Overleg

Vorming

In Berchem is door wisselende attributies en verloop van leerkrachten de vakgroep er niet in geslaagd een inhoudelijk diepgaande vakgroepwerking op te zetten. Vanaf dit schooljaar zetten de leraren in op meer overleg rond pedagogisch-didactische en organisatorische thema's met het oog op overdracht van interne expertise en knowhow. Het besef dat de eindtermen en de leerplandoelen het uitgangspunt moeten zijn in het onderwijsleerproces is voldoende aanwezig.

In Pestalozzi besteden de leraren voldoende aandacht aan deskundigheidsontwikkeling en trachten ze de nieuw verworven inzichten te multipliceren en te implementeren. Op aansturen van de schoolleiding bracht de vakgroep de effectiviteit van het vakoverleg in kaart en bepaalde ze prioritaire werkpunten. De vakgroep vergadert op regelmatige basis en het overleg wordt gekenmerkt door inhoudelijke diepgang en zinvolle reflecties. Bij parallelklassen maken de leraren afspraken over heel wat aspecten van de onderwijs- en evaluatiepraktijk wat de kwaliteit ervan ondersteunt. De vakbekwaamheid en interne dynamiek staan garant voor voldoende kwaliteitsbewaking.

3.1.1.6 Frans in aso tweede graad in de studierichting Economie (leerplan O/2/2012/080)

Voldoet

Het onderwijsaanbod is voldoende gericht op het verwerven van de leerplandoelen en is afgestemd op het verwachte beheersingsniveau. De evaluatie is representatief.

Onderwijsaanbod <i>Volledigheid</i> <i>Evenwicht</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Samenhang</i>	Het onderwijsaanbod dekt in voldoende mate de leerplandoelen. De vaardigheden worden geoefend aan de hand van een voldoende gevarieerd tekstaanbod dat beantwoordt aan de tekstenmerken die het leerplan voorschrijft. In de taaltaken komen de gevraagde verwerkingsniveaus aan bod. De integratie van kennis en vaardigheden wordt in het onderwijsleerproces voldoende nagestreefd. Leerlingen worden voldoende uitgedaagd om hun kennis in te zetten in functioneel communicatieve contexten.
Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht</i> <i>Volledigheid</i> <i>Beheersingsniveau</i>	Alle leerplancomponenten komen in de examens aan bod, in een verhouding die spoort met het gewicht dat het leerplan eraan toekent. In het dagelijks werk is er voornamelijk in het eerste leerjaar een groot onevenwicht tussen kennis en vaardigheden. Hier wordt onvoldoende nagegaan of de leerlingen de doelen m.b.t. de vaardigheden bereiken. Zowel in de examens als in het dagelijks werk overstijgt de evaluatie van grammatica en woordenschat niet altijd het reproductieniveau. Vertalingen en contextloze oefeningen op ondersteunende kennis komen nog te veel voor. Het reproductief bevragen van inhouden van behandelde teksten laat niet toe om de leerplandoelen te beoordelen en brengt de validiteit van de evaluatie in het gedrang.
Leerbegeleiding <i>Preventief</i> <i>Curatief</i>	De leraren investeren in de ondersteuning van het leerproces: er is een positief leerklimaat en er zijn duidelijke afspraken en leerstofoverzichten. Leerlingen met zwakke resultaten volgen remediërslessen, zowel voor de kenniscomponent als voor spreek- en gespreksvaardigheid. De effecten van de remediëring worden globaal opgevolgd bij klassenraden. Positief is het begeleid zelfstandig werk dat leerlingen aanzet tot het zelfstandig verwerken van duidelijk afgebakende leerinhouden. Via vormen van zelfevaluatie leren de leerlingen reflecteren over hun eigen taalleerproces. Leraarafhankelijk gebruikt men spreek- en schrijfplannen om het leerrendement te verhogen. De vakgroep levert positieve inspanningen om de motivatie van de leerlingen voor de taal aan te wakkeren door het organiseren van tal van activiteiten (Franse film, toneel, deelname taalwedstrijden).
Uitrusting <i>Leermiddelen</i> <i>ICT</i>	De infrastructuur en uitrusting voldoen aan de minimale materiële vereisten van de leerplannen. De lokalen zijn uitgerust met een beamer, geluidsinstallatie en een computer met internetaansluiting. De leraren integreren voldoende de mogelijkheden van ICT in hun onderwijspraktijk.
Deskundigheidsbevordering <i>Overleg</i> <i>Vorming</i>	De leraren besteden voldoende aandacht aan deskundigheidsontwikkeling en trachten de nieuw verworven inzichten te multipliceren en te implementeren. Op aansturen van de schoolleiding bracht de vakgroep de effectiviteit van het vakoverleg in kaart en bepaalde ze prioritaire werkpunten. De vakgroep vergadert op regelmatige basis en het overleg wordt gekenmerkt door inhoudelijke diepgang en zinvolle reflecties. Bij parallelklassen maken de leraren afspraken over heel wat aspecten van de onderwijs- en evaluatiepraktijk wat de kwaliteit ervan ondersteunt. De vakbekwaamheid en interne dynamiek staan garant voor voldoende kwaliteitsbewaking.

3.1.1.7 Frans in tso tweede graad in de studierichting Handel (leerplan O/2/2012/092 en leerplan O/2/2012/250)

Voldoet niet

De verschillende leerplanonderdelen worden niet evenwichtig aangeboden en geëvalueerd en overstijgen voor de kenniscomponent en voor schrijfvaardigheid het verwachte beheersingsniveau van de onderwijsdoelstellingen. De leerlingenresultaten zijn op jaarbasis zeer zwak tot onvoldoende.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

Globaal genomen is het onderwijsleerproces voldoende gericht op het verwerven van taalvaardigheid in communicatief relevante contexten. De leerlingen voeren aan de hand van (semi-)authentieke lees- en luisterteksten interessante taakgerichte opdrachten uit die afgestemd zijn op hun leefwereld. De training van lees- en luistervaardigheid voldoet. Spreek- en gespreksvaardigheid wordt wel ingeoefend, maar in het onderwijsleerproces gaat voornamelijk tijd en aandacht naar het verwerven van de grammaticale en lexicale component en naar schrijfvaardigheid. Hierbij reikt men taaltaken aan die zich bevinden op een hoger verwerkingsniveau dan de niveaus voorgeschreven door het leerplan. Door het overladen aanbod krijgen leerlingen onvoldoende kansen om de taalhandelingen die wél vervat zitten in de eindtermen en leerplandoelen grondig en structureel in te oefenen. Het aanleren van schrijfstrategieën of technieken om de taaltaak zo efficiënt mogelijk uit te voeren (het schrijfdoel bepalen, een schrijfplan opstellen, gebruik maken van modellen, tekstrevisie) gebeurt nauwelijks.

Wat de kenniscomponent betreft, wordt ook hiervoor het programmaodeloos verzaamd met uitbreidingsdoelen en leerinhouden die niet opgenomen zijn in de leerplandoelstellingen van de tweede graad. Bovendien ontbreekt soms de samenhang tussen het kennisonderwijs en het vaardigheidsonderwijs. Voor de realisatie van de leerplandoelstellingen van het specifieke gedeelte biedt het leerboek een beperkt aantal hoofdstukken aan waarin de taalvaardigheidstraining ingebed is in professionele gebruikscontexten gericht op het studiegebied handel.

Evaluatiepraktijk

Evenwicht

Volledigheid

Beheersingsniveau

De leerlingenresultaten zijn ondermaats in het tweede leerjaar en zwak in het eerste leerjaar. Zowel tijdens het schooljaar 12-13 als tijdens het schooljaar 13-14 haalt 65 tot 85 procent van de leerlingen een onvoldoende op jaarbasis in het tweede leerjaar. Deze resultaten zijn echter weinig richtinggevend voor het studiepeil van de leerlingen aangezien ze niet gebaseerd zijn op een evenwichtige en valide evaluatie.

De receptieve en productieve vaardigheden worden voldoende geoefend en getoetst, zowel in het dagelijks werk als in de examens. De puntenverdeling in de examens is echter niet in overeenstemming met het belang dat het leerplan aan de vaardigheden toekent. Bovendien werkt de gehanteerde puntenverdeling in de hand dat er meer gewicht gegeven wordt aan functionele kennis en schrijfvaardigheid (60 tot 80 procent in sommige klasgroepen). Problematisch hierbij is dat net voor deze twee leerplancomponenten de lat te hoog gelegd wordt, zowel in het aanbod als in de evaluatie. Het leerplan stelt eveneens uitdrukkelijk dat leerlingen de grammatica en het lexicon functioneel moeten kunnen inzetten om taaltaken uit te voeren. Dat functionaliteitsprincipe wordt in de evaluatie onvoldoende gevolgd.

De onvoldoendes voor het dagelijks werk zijn deels ook toe te schrijven aan de nulscore die toegekend wordt bij het niet indienen van taken. Vanaf dit schooljaar is in het schoolreglement opgenomen dat dit verboden is. De vakgroep beoordeelt hiermee de inzet en de studiehouding van de leerlingen en niet het realiseren van de leerplandoelen.

Leerbegeleiding

Preventief

Curatief

De lessen zijn goed gestructureerd en er heerst een positieve stimulerende sfeer. Leerlingen worden sterk aangemoedigd tot participatie en interactie. Het consequent gebruik van de doeltaal ondersteunt de taalverwerving van de leerlingen. Lees- en luisterstrategieën worden nadrukkelijk ingeoefend en weerspiegeld in de opdrachten die voldoende houvast bieden aan de leerlingen. Het preventieve luik van de begeleiding onder de vorm van leren leren krijgt minder expliciete aandacht. Ook het gebruik van spreek- en schrijfplannen is te beperkt ingeburgerd, wat het leerrendement vermindert. Binnenklasdifferentiatie komt beperkt voor.

De curatieve ondersteuning is goed uitgewerkt. De leerlingen analyseren samen met de leraar het decemberexamen en formuleren eigen werkpunten. Naar aanleiding van zwakke resultaten volgen de leerlingen remediëringslessen, zowel voor de kenniscomponent als voor spreek- en gespreksvaardigheid. De effecten van de remediëring worden globaal opgevolgd bij klassenraden. De vakgroep levert positieve inspanningen om de motivatie van de leerlingen voor de taal aan te wakkeren door het organiseren van tal van activiteiten (Franse film, toneel, deelname taalwedstrijden).

Uitrusting

ICT

Inzet uitrusting

Leermiddelen

De infrastructuur en de uitrusting voldoen aan de minimale materiële vereisten van de leerplannen. De lokalen zijn uitgerust met een beamer, geluidsinstallatie en een computer met internetaansluiting en de leraren integreren voldoende de mogelijkheden van ICT in hun onderwijspraktijk. Sommige lessen vinden plaats in vaklokalen die attractief ingericht zijn met didactisch ondersteunend materiaal en met verwijzingen naar de Franstalige cultuur. Leerlingen maken in klasgroep gebruik van het pc-lokaal voor het inoefenen van digitale correspondentie en beschikken over voldoende woordenboeken.

Deskundigheidsbevordering

Overleg

Vorming

De leraren besteden voldoende aandacht aan deskundigheidsontwikkeling en trachten de nieuw verworven inzichten te multipliceren en te implementeren. Op aansturen van de schoolleiding bracht de vakgroep de effectiviteit van het vakoverleg in kaart en bepaalde ze prioritaire werkpunten. De vakgroep vergadert op regelmatige basis en het overleg wordt gekenmerkt door inhoudelijke diepgang en zinvolle reflecties. Bij parallelklassen maken de leraren afspraken over heel wat aspecten van de onderwijs- en evaluatiepraktijk wat de kwaliteit ervan ondersteunt. Door de geïsoleerde positie van één leraar in de studierichting tso ontbraken tot vorig schooljaar een kritisch klankbord en gerichte feedback. De vakgroep reflecteerde over de oorzaken van de vele tekorten voor Frans, maar koppelde hier geen concrete acties aan gericht op het bijsturen van de eigen onderwijs- en evaluatiepraktijk. Bij de analyse van de leerlingenevaluatie wordt voornamelijk het leerboek als uitgangspunt gebruikt en onvoldoende de eindtermen en leerplandoelen. De vakbekwaamheid en interne dynamiek van de vakgroep bieden duidelijke perspectieven op de nodige bijsturing en kwaliteitsverbetering.

3.1.1.8 Frans in bso tweede graad in de studierichting Kantoor (leerplan O/2/2010/228 en leerplan O/2/2010/231)

Voldoet niet

De leerplandoelstellingen worden niet in voldoende mate gerealiseerd. Het onderwijsaanbod is onevenwichtig en onvolledig waardoor leerlingen het vereiste beheersingsniveau niet bereiken. Op jaarbasis zijn de leerlingenresultaten zwak tot onvoldoende en gebaseerd op een leerlingenevaluatie die onvoldoende beantwoordt aan het leerplanconcept.

Onderwijsaanbod

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

De globale leerplandoelstelling voor de basisvorming, namelijk zelfredzaamheid, wordt niet gerealiseerd. In het eerste leerjaar primeert namelijk de grammatica-vertaalmethode en de leerlingen worden onvoldoende uitgenodigd en begeleid om hun kennis te gebruiken in functioneel communicatieve contexten zoals voorgeschreven door het leerplan. Het oefenmateriaal blijft steken op het reproductieve niveau. In het tweede leerjaar wordt de integratie van kennis en vaardigheden beter nagestreefd. Toch worden beide componenten vaak nog gesegmenteerd of geïsoleerd aangeboden. Bovendien oefenen leerlingen grammaticale constructies die complexer zijn dan de door het leerplan voorgeschreven leerinhouden. Gezien de grote instroom van leerlingen met leerachterstand of leerlingen zonder voorkennis van het Frans, is het niet wenselijk op deze manier het programma nodeloos te verzwaren.

De receptieve vaardigheden worden in beide leerjaren voldoende getraind. De behandelde teksten sluiten voldoende aan bij de leefwereld van de jongeren. Mondelinge interactie wordt ingeoefend door rollenspelen. Er is ook aandacht voor het aanleren van functionele klasinstructies. Leerlingen oefenen te weinig op een gestructureerde manier en aan de hand van voorbeelden hun schrijfvaardigheid. Positief is dat leerlingen o.a. via de week van de Franse film in contact komen met de Franstalige cultuur. Recentelijk ontwikkelde de vakgroep ook competentielijsten per leerling om zo gericht te werken aan vakattitudes.

Gezien de heterogene leerlingenstroom, kiest de vakgroep bewust in haar visietekst om uitgebreid in te zetten op de verwerving van lexicale en grammaticale kennis op zich. Tijdens de doorlichting blijkt dat hierdoor onvoldoende tijd rest voor het aanbrengen van woordenschat in functie van de opleiding en voor het inoefenen van de taaltaken die zich in een kantoor- of verkoopcontext bevinden (zie de doelstellingen in het leerplan van het specifieke gedeelte). De vakgroep geeft aan dat zij deze doelstellingen verschuift naar het aanbod in de derde graad.

Evaluatiepraktijk

Evenwicht

Volledigheid

Beheersingsniveau

Ondersteunende kennis wordt, zowel in de examens als in het dagelijks werk, onvoldoende getoetst in functionele contexten. Bovendien worden grammaticale items bevraagd die niet behoren tot de leerinhouden vooropgesteld in het leerplan. De evaluatie voor schrijfvaardigheid is in het eerste leerjaar niet valide en is niet representatief voor de leerplandoelen. Deze evaluatie omvat voornamelijk het uitschrijven van dialogen en vele contextloze vertalingen, die een groot aandeel hebben in het puntentotaal. Aangezien het merendeel van de leerlingen het Nederlands niet als moedertaal heeft, vormen deze vertalingen voor hen een extra struikelblok.

In de toetsing voor dagelijks werk is er een groot onevenwicht tussen kennis en vaardigheden. Voornamelijk in het eerste leerjaar wordt onvoldoende nagegaan of de leerlingen de doelen m.b.t. de vaardigheden bereiken.

De vakgroep bracht de zwakke resultaten van de leerlingen nog niet in kaart, maar een analyse van de examenpunten tijdens de doorlichting toont aan dat leerlingen vooral struikelen over de vele irrelevante vertaal oefeningen, de contextloze grammaticaoefeningen en de onvoldoende ingeoefende schrijfp opdrachten.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

De preventieve leerbegeleiding is beperkt. Het studiemateriaal dat gebruikt wordt in het eerste leerjaar is onvoldoende afgestemd op de noden van de leerlingen, van wie een deel geen voorkennis van het Frans heeft. Schrijfkaders worden onvoldoende benut ter ondersteuning van de leerlingen in hun leerproces. Het aanbrengen van leerstrategieën om taaltaken efficiënter te kunnen uitvoeren, gebeurt eerder impliciet. Leraarafhankelijk past men binnenklasdifferentiatie toe om zo in te spelen op de diverse noden van de klasgroep.

Voor leerlingen met tekorten zijn er tal van remediëringsinitiatieven en begeleidingstrajecten. Al deze initiatieven zijn voornamelijk gericht op kennisverwerving en onvoldoende op vaardigheidsontwikkeling waardoor ze weinig effectief zijn. Men overstijgt nauwelijks het lexicale, grammaticale en spellingsniveau en men streeft onvoldoende naar het inoefenen van concrete taaltaken zoals voorgeschreven in de leerplannen.

Uitrusting

*ICT
Leermiddelen*

De infrastructuur en de uitrusting voldoen aan de minimale materiële vereisten van de leerplannen. De lokalen zijn ingericht met een lerarencomputer met internetverbinding en beamer en extra leerlingencomputers. Er is aandacht voor didactisch ondersteunend materiaal (didactische posters en fiches). De leerlingen kunnen beschikken over voldoende woordenboeken en het audiovisueel materiaal wordt in voldoende mate geïntegreerd in de les. Leerlingen kunnen ook via een eigen didactische website zelfstandig grammatica verwerken en opdrachten op eigen tempo uitvoeren.

Deskundigheidsbevordering

*Vorming
Overleg*

Professionele taakbekommernis en inzet kenmerken in hoge mate de vakgroepwerking. De aanwezige didactische knowhow wordt echter nog onvoldoende gemultipliceerd en geïmplementeerd. Leerlingenresultaten worden niet geanalyseerd met het oog op het bijsturen van de eigen onderwijspraktijk of in het kader van het bewaken van de onderwijskwaliteit. De vakgroep heeft een visie uitgeschreven en leerlijnen uitgetekend maar deze zijn onvoldoende afgestemd op het leerplan en de leerplandoelen. Verdere leerplanstudie in functie van een beter inzicht in de leerplandoelstellingen dringt zich dan ook op. Positief is dat de vakgroep Frans nauw samenwerkt met de vakgroep Engels en zo een voldoende breed klankbord creëert.

3.1.1.9 Latijn in 1A in het keuzegedeelte en in 2A in de basisoptie Latijn in Berchem (leerplan O/2/2004/015)

Voldoet niet

De leerplandoelen grammatica uit de leerplanrubriek 'Ordering en systematiek' worden niet volledig gerealiseerd. Daardoor beschikken de leerlingen niet over voldoende taalkennis en leesvaardigheid om de lectuur van authentieke teksten in de tweede graad aan te vatten. De leerplandoelen over cultuur worden zeer kwaliteitsvol gerealiseerd. Door de lacunes voor grammatica en lectuur is de evaluatie niet valide. De materiële uitrusting voldoet.

Onderwijsaanbod
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

De keuze om voor Latijn in het eerste leerjaar slechts twee lestijden in te richten en om in het tweede leerjaar – in het kader van het pedagogisch project van de vestigingsplaats – niet eenzijdig een inhaalbeweging voor grammatica te maken en de leerplancomponent cultuur volwaardig aan bod te laten komen, ligt aan de grond van de vastgestelde lacunes voor taal en lectuur. Ook de keuze voor een leer- en werkboek dat morfologische en syntactische fenomenen nog te vaak buiten zins- en contextverband verwerkt en inoefent, draagt onvoldoende bij tot een functioneel ingebed taalonderwijs. Nieuwe leerinhouden worden meestal wel in tekstverband aangebracht of zelfstandig door de leerlingen geïnduceerd. De opbouw voor vocabularium gebeurt zeer zorgvuldig, met aandacht voor systematiek, contextgebonden betekenis en transfer naar moderne talen.

In de lesbesteding gaat voldoende tijd naar lectuur en de opbouw van de lectruurmethode en leesvaardigheid. De leerlingen leren de teksten markeren en coderen op basis van woordgroepen en grammaticale functies. Door de reeds vermelde lacunes voor grammatica is de leesvaardigheid van de leerlingen evenwel onvoldoende ontwikkeld om in de tweede graad de lectuur van authentieke teksten aan te vatten.

Cultuur komt uitgebreid en zeer kwaliteitsvol aan bod. De leerlingen hebben een actieve rol in de – vaak - creatieve verwerking van de leerinhouden.

Evaluatiepraktijk
Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

Door de lacunes in het grammaticaonderwijs is de evaluatie onvoldoende valide. Er zijn geregeld toetsen over grammaticale kennis en vocabularium. De oefeningen over grammatica zijn evenwel nog te vaak weinig ingebed in zins- en contextverband en peilen soms naar actieve kennis van morfologische fenomenen. De bevraging van lectuur is genuanceerder, met aandacht voor vertaling, tekstbegrip, grammaticale verklaring en cultuurcontext. Er zijn enkele toetsen over leesvaardigheid, maar een grotere frequentie daarvan kan de ontwikkeling van leesvaardigheid meer in het leerproces integreren. Bij de presentaties van leerlingen over persoonlijk werk of groepswork is er peerevaluatie op basis van afgebakende criteria.

Voor de examens zijn er gewichten voor de verschillende leerplancomponenten vastgelegd. Er is uitgebreid aandacht voor vocabularium met onderscheid tussen reproductie, systematiek en voortleven in moderne talen. De aanpak van de grammaticale oefeningen, lectuur en cultuur loopt grotendeels parallel met die in de toetsen. Bijgevolg gelden globaal dezelfde bemerkingen.

Eigen aan het pedagogisch project worden de afzonderlijke leerplancomponenten niet mathematisch in een totaalcijfer verrekend. De evolutie van de verschillende vaardigheden van elke leerling wordt in kaart gebracht en ligt aan de basis van de eindbeslissing. De rapportage gebeurt op basis van een onderbouwd verslag per rapportperiode en leerplanonderdeel.

Leerbegeleiding Er heerst tijdens de lessen een aangenaam en zeer laagdrempelig leerklimaat. De leerlingen zijn actief, dynamisch en creatief bij het lesverloop betrokken.

Preventief

Curatief Anderzijds wordt het leerproces goed aangestuurd en gebeurt de foutenanalyse systematisch en consequent. Er is voldoende afwisseling tussen een klassikale aanpak, groepswork of individuele verwerking. De lectuurmethode is voor de leerlingen uitgeschreven, maar kan nog verder worden geëxpliciteerd.

Voor leerlingen met een leerstoornis of een fysieke beperking is er de mogelijkheid tot digitale inoefening en verwerking.

De leerlingen weten duidelijk wat van hen wordt verwacht bij (de voorbereiding van) toetsen en examens, onder meer door studietips, leerstofoverzichten, een lijst met 'kennen en kunnen' en een puntenverdeling.

Uitrusting De materiële uitrusting voldoet. De nodige leermiddelen zijn aanwezig, onder meer woordenboeken, naslagwerken, tijdlijnen en landkaarten en een pc met projectie.

ICT

Inzet uitrusting

Leermiddelen

Er zijn geregeld opdrachten voor digitale verwerking en presentatie. De leerlingen beschikken hiervoor over voldoende ICT-vaardigheden.

3.1.1.10 Latijn in aso tweede graad in de studierichting Latijn en in aso derde graad in de studierichtingen Latijn-moderne talen en Latijn-wiskunde (leerplannen O/2/2006/125 en O/2/2006/155)

Voldoet

In Pestalozzi worden de leerplandoelstellingen in voldoende mate bereikt en is de evaluatie overwegend valide. De materiële uitrusting voldoet.

In Berchem (Groenhout) worden de leerplandoelstellingen nipt bereikt. De evaluatie is voldoende valide. De nodige materiële middelen zijn voorhanden.

Onderwijsaanbod In Pestalozzi worden in de tweede graad de leerinhouden grammatica van de eerste graad gerepeteerd en verder volgens het leerplan aangevuld. De repetitie en de inoefening van grammatica verlopen evenwel te veel buiten zins- en contextverband. De inbedding in lectuur is veeleer beperkt, vooral in het extra oefenmateriaal. Dezelfde bemerkingen gelden voor de repetitie van grammatica en vocabularium in de derde graad. De leerlingen beschikken over een naslagwerk grammatica.

Volledigheid

Evenwicht

Beheersingsniveau

Samenhang

Voor lectuur is men in de tweede graad vanaf dit schooljaar ter ondersteuning van de leerlingen gestart met de lectuur van niet-authentieke teksten. Men acht de leesvaardigheid onvoldoende om de lectuur van de leerplancanon aan te vatten. Door een meer gerichte tekstkeuze uit het aanbod van de leerplanauteurs kan evenwel het leesproces van de leerlingen geleidelijk worden opgebouwd. De functionele lectuurmethode wordt strikt gevolgd. De leerlingen beschikken over een deels uitgeschreven methodiek, maar die is nog niet verder geëxpliciteerd in het kader van de lectuurmethode. De aandacht voor het markeren in woordgroepen, de codeertechniek volgens de grammaticale functie en het aanbieden van de teksten in zinsstructuur is voor de leerlingen een waardevolle ondersteuning. In de loop van de tweede en derde graad komen alle leerplanauteurs en –genres aan bod, zij het in een aantal gevallen in de tweede graad met een veeleer beperkte hoeveelheid lectuur. De gelezen teksten en auteurs worden zeer kwaliteitsvol ingeleid en besproken, met aandacht voor de kenmerken van het genre, de historische en sociale context en tekstopbouw en

stilistiek. Receptie van de klassieken in literatuur en beeldende kunst en actualisering komen frequent aan bod.

De realisatie van de specifieke eindtermen over de onderzoekscompetentie wordt geleidelijk opgebouwd. In de tweede graad leren leerlingen zelfstandig informatie verwerken; in de derde graad is op schoolniveau een duidelijk sjabloon uitgewerkt waarin alle fases van het leren onderzoeken aan bod komen. De kwaliteit van de werkstukken varieert van behoorlijk tot uitstekend.

In Berchem belemmert de organisatie van een graadklas in de tweede graad de leerplanrealisatie, terwijl er in de eerste graad al leerachterstand opgelopen was. In het eerste leerjaar moeten nog een aantal leerinhouden grammatica van de eerste graad worden ingehaald en nieuwe leerstofdelen worden verwerkt. Men slaagt hierin, onder meer door de leerlingen van het tweede leerjaar de leerinhouden te laten repeteren en deze via peerteaching te laten aanbieden aan de leerlingen van het eerste leerjaar. Ook hier gebeuren de verwerking en inoefening evenwel nog onvoldoende in een functioneel lectuurkader.

Om de lacunes in de leesvaardigheid van de leerlingen op te vangen heeft men zich foutief georiënteerd op het leerplan D/2013/7841/002 van de koepel VVKSO dat de lectuur van authentieke teksten uitstelt tot in het tweede leerjaar. Voor lectuur lezen de leerlingen van het eerste leerjaar gedurende het eerste trimester, in het kader van de inhaalbeweging voor grammatica, een aantal niet-authentieke teksten. Voor de leerlingen van het tweede leerjaar is voornamelijk authentieke lectuur van grafschriften en fabels van Phaedrus gepland. Vanaf het tweede trimester start men in beide leerjaren met de lectuur van Caesar en Ovidius. De in het leerplan voorziene lectuur van Plinius (epistolografie) en Sallustius (historiografie) komt evenwel niet aan bod. Op deze manier worden de leerplandoelen voor lectuur wel globaal gerealiseerd, maar niet voor alle auteurs en genres. Rekening houdend met de organisatorische belemmeringen voor het vak Latijn, zowel in de eerste als in de tweede graad, en met de goede kwaliteit van de lectuur van beide behandelde auteurs, leiden de vastgestelde tekorten niet tot een gunstig advies beperkt in de tijd. De gelezen teksten worden zeer degelijk ingeleid, gesitueerd, besproken en geactualiseerd. In de lectuurmethode is de aandacht voor het markeren in woordgroepen, de codeertechniek volgens de grammaticale functie en het aanbieden van de teksten in zinsstructuur een waardevolle ondersteuning voor de leerlingen.

In de derde graad worden alle leerplanauteurs behandeld. De gelezen teksten en auteurs worden zeer kwaliteitsvol ingeleid en besproken, met aandacht voor de kenmerken van het genre, de historische en sociale context en tekstopbouw en stilistiek. Receptie van de klassieken in literatuur en beeldende kunst en actualisering komen frequent aan bod.

De realisatie van de specifieke eindtermen over onderzoekscompetentie wordt in de tweede graad kwaliteitsvol opgebouwd. De leerlingen werken volgens opgelegde criteria aan de verschillende onderzoeksfases en verwerken die in een globale opdracht. Het niveau van een aantal werkstukken is zeer degelijk. Deze winnen bovendien aan kwaliteit door de creatieve inbedding in een cultuurlogboek. In de derde graad is de voorbije schooljaren niet expliciet aan een integrale opdracht voor de realisatie van onderzoekscompetentie gewerkt. Er waren een aantal taken en presentaties voor lectuurgebonden items. Men verantwoordt deze lacune met de taakbelasting van de leerlingen in het kader

van een eindwerk in het tweede leerjaar waaraan alle leerlingen in de vrije ruimte van het complementaire gedeelte werken en waarin leerlingen leren onderzoeken. De nodige (vak)deskundigheid om de onderzoekscompetentie voor de pool Latijn nog voor het huidige schooljaar te implementeren en te realiseren is evenwel aanwezig. Op deze manier leidt het vastgestelde tekort niet tot een gunstig advies beperkt in de tijd.

Evaluatiepraktijk

*Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie*

In Pestalozzi zijn er zowel in de tweede als in de derde graad geregeld toetsen over (de repetitie van) grammatica en vocabularium, maar deze zijn, net zoals de verwerking ervan, onvoldoende geïntegreerd in lectuur. De toetsen over lectuur zijn genuanceerder en omvatten alle aspecten van het leesproces. Er is slechts een beperkt aantal toetsen over leesvaardigheid, zodat men nog niet kan spreken over een procesmatige evaluatie en opvolging van het leesproces. Er zijn voor de berekening van de cijfers dagelijks werk nog geen gewichten voor de verschillende leerplancomponenten vastgelegd. De opdrachten voor zelfstandig begeleid werken in de tweede graad worden ook getoetst, als resultaat voor de verwerking van de leerinhouden.

In de tweede graad is het examen over grammatica en vocabularium nog niet functioneel ingebed in de gelezen lectuur. In de tweede en derde graad loopt de bevraging lectuur parallel met die van de toetsen. Voor het examen over leesvaardigheid wordt in de tweede graad slechts een kort tekstfragment voorgelegd. Voor de examens zijn wel gewichten voor de verschillende leerplancomponenten bepaald, en dit met groeiend gewicht voor lectuur en leesvaardigheid, vooral in de derde graad.

In Berchem lopen de bevindingen over de evaluatie van grammatica-inhouden en vocabularium grotendeels parallel met die van Pestalozzi. Net als in de eerste graad is er in de tweede graad bij vocabularium aandacht voor contextuele betekenis en het voortleven in moderne talen. In de tweede en derde graad komen in de bevraging lectuur alle aspecten van het leerproces voldoende aan bod. Een gedeelte van de gelezen teksten wordt mondeling bevestigd. Er is evenwel onvoldoende neerslag van deze bevraging, zowel over de vraagstelling als over de invulling ervan door de leerlingen.

Net zoals in de eerste graad is er geen globale verrekening van alle leerplancomponenten, maar wordt elk onderdeel apart beoordeeld, rekening houdend met de evolutie van de leerling. De rapporten bevatten een degelijk onderbouwd commentaar over de leervorderingen van de leerlingen.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

In Pestalozzi heerst een leerlingvriendelijk les- en leerklimaat. In de tweede graad is, ondanks de ietwat zwakke leerlingeninstream en een soms moeizaam lesverloop, de lesaanpak positief en dynamisch. De leerlingen worden sterk aangemoedigd en bevestigd bij goede antwoorden en resultaten. De leerlingen zijn betrokken bij het leerproces. De opdrachten in het i-learn project voor het begeleid zelfstandig werken zijn zeer degelijk uitgewerkt met doelstellingen, tijdspad, reflectie en (zelf)evaluatie. Het smartboard biedt, door de mogelijkheid van een lineaire tekstprojectie en door markering en codering van woordgroepen, een waardevolle ondersteuning voor het leerproces. In de derde graad zijn de leerlingen zelfstandiger, wat ook blijkt uit de verwerking in het kader van de onderzoekscompetentie. In beide graden beschikken de leerlingen over studietips, aanwijzingen voor de leermethode, leerstofoverzichten en een lijst 'kennen en kunnen' voor de examens.

Het digitaal leerplatform wordt benut voor het posten van lesmateriaal en voor correctiesleutels voor oefeningen en opdrachten.

In Berchem is de lesaanpak dynamisch en komen de leerlingen actief en betrokken aan bod. Zij worden gestimuleerd om hun verworven persoonlijke kwaliteiten creatief (verder) te ontplooiën. Het lesverloop is daarbij ook sterk leraargestuurd met een goede foutenanalyse. In de tweede graad slaagt men erin om de beperkingen van de graadklas via peerteaching over grammatica om te buigen naar leermomenten voor beide leerlingengroepen. Toch wordt vooral de leesvaardigheid van de leerlingen van het tweede leerjaar tijdens het eerste trimester afgeremd door de lectuur van heel wat teksten buiten de lectuurcanon. In de derde graad betekent het tot dusver niet realiseren van de poolgebonden onderzoekscompetentie een manco in de leerbegeleiding. In beide graden beschikken de leerlingen over studietips, aanwijzingen voor de lectuurmethode, leerstofoverzichten en een lijst 'kennen en kunnen' voor de examens.

Uitrusting
ICT
Inzet uitrusting
Leermiddelen

In Pestalozzi betekent het smartboard een belangrijke ondersteuning voor het lectuur- en cultuuronderwijs. Op het digitale leerplatform worden leerinhouden, digitale presentaties en correctiesleutels voor oefeningen gepost. De leerlingen beschikken over voldoende ICT-mogelijkheden en –vaardigheden voor de uitoefening van hun opdrachten.

In Berchem is geen digitaal leerplatform voorhanden. In een aantal leslokalen zijn er mogelijkheden voor digitale projectie van lesmateriaal. In andere gevallen beschikt de leraar over eigen middelen om het lesmateriaal met de leerlingen te delen.

**Inbreuk(en) op
regelgeving**

Het gebruik van het leerplan D/2013/7841/002 in plaats van het goedgekeurde leerplan voor de koepel OVSG O-2-2006-125

3.1.1.11 Lichamelijke opvoeding in aso derde graad in de studierichtingen Economie-moderne talen, Economie-wiskunde, Humane wetenschappen, Latijn-moderne talen, Latijn-wiskunde, Moderne talen-wetenschappen en Wetenschappen-wiskunde, in bso derde graad in de studierichting Kantoor en in tso derde graad in de studierichting Informaticabeheer (leerplan O/2/2004/225)

Voldoet

De leerplanrealisatie voldoet. In het Stedelijk Lyceum Berchem is de leerplanrealisatie van de persoonsgebonden doelen een voorbeeld van goede praktijk. De evaluatie is valide.

Onderwijsaanbod
Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

Pierenberg plant de lessen in blokuren. Jongens en meisjes krijgen afzonderlijk les. De leraren bieden één lesonderwerp aan per blokuur. Dit heeft te maken met de voortdurende zorg voor klasmanagement en tucht. De leraren kiezen om de week een ander lesonderwerp om de motivatie van de leerlingen hoog te houden. De meeste lesonderwerpen komen in de loop van het schooljaar nog eens opnieuw aan bod. Door deze fragmentering is de diepgang en het rendement van het leereffect niet optimaal.

De leraren lichamelijke opvoeding van Pierenberg beschikken over leerlijnen voor de ontwikkeling van de motorische competentie. Er zijn geen concrete leerlijnen uitgewerkt voor verantwoord en veilig bewegen, zelfstandig werken en reflecteren over bewegen. Onderwerpen als leiding nemen en geven, doelen bepalen, overleggen en kiezen komen dan ook niet expliciet aan bod tijdens de lessen. De leraren geven aan dat door de grote neveninstroom het niet gemakkelijk is de geplande leerlijnen over de graden heen in de praktijk uit te voeren.

Door het spanningsveld tussen klasmanagement en tucht komen de vier componenten die het onderwijs van de lichamelijke opvoeding vorm geven, niet gelijkmatig aan bod.

De leraren focussen hoofdzakelijk op de component motorische competenties en leggen het accent daarbij op prestaties. In dit kader krijgen de vakonderdelen atletiek en conditie zeer veel aandacht.

De ontwikkeling van een gezonde en veilige levensstijl en van het zelfconcept en sociaal functioneren wordt bekeken vanuit een opsomming van regels en afspraken. Ze worden fel benadrukt om het klasmanagement vlot te laten verlopen. Leerlingen krijgen niet de kans deze componenten te oefenen in expliciete contexten zoals de ondersteunende rollen.

De vakonderdelen in het eerste en tweede leerjaar van de derde graad zijn dezelfde. Rugscholing, EHBO en reanimatie, dans en expressie komen niet of weinig aan bod. De leraren nemen sporadisch initiatieven om de leerlingen in andere bewegingscontexten te laten sporten. Activiteiten die dit ondersteunen zijn de boksles en het schaatsen in de winter.

De leraren zien erop toe dat de leerlingen tijdens de les lichamelijke opvoeding Nederlands spreken. De leraren werken voor bepaalde taalkundige leerinhouden samen met het vak PAV.

Berchem plant de lesuren lichamelijke opvoeding in blokuren. De leraren werken in periodes van 5 tot 7 weken. Dit vergroot de diepgang en het rendement van het leereffect.

Naast deze structureel ingeplande lessen lichamelijke opvoeding krijgen de leerlingen kansen om te sporten tijdens bepaalde modules, extramurale activiteiten en tijdens de middagpauze.

De leraren lichamelijke opvoeding van het Stedelijk Lyceum Berchem beschikken over een planning van de verschillende aangeboden vakonderdelen en de lesonderwerpen. In de planning staan de realisatie van zowel persoonsgebonden als motorische doelen voorop. Op die manier bereiken ze het vakconcept LO op een kwaliteitsvolle en evenwichtige manier in de lespraktijk.

Alle lessen lichamelijke opvoeding in het derde trimester staan in het kader van een seizoenssport. Om deze lessenreeks te ondersteunen gebruiken de leraren het sporteducatiemodel van Siedentop. Door deze aanpak krijgen de leerlingen kansen om expliciet en kwaliteitsvol te werken aan de componenten zelfstandig werken, reflecteren over bewegen en de persoonsgebonden doelen. Elementen als kunnen kiezen, leiding nemen en aanvaarden, zelfstandig en in groep kunnen werken komen hier veelvuldig aan bod. In de praktijk werken de leerlingen regelmatig met time- outs, toon- en feedbackmomenten die het reflecterend leren stimuleren.

Pestalozzi plant de lessen in blokuren. In de derde graad zijn de lesgroepen gemengd. De leraren hanteren een doorschuifstelsel in periodes van ongeveer vier weken. De ene klasgroep krijgt les op school en de andere klasgroep gebruikt een sportaccommodatie in de buurt. De leraren bieden per blokuur maar één lesonderwerp aan. Tijdens de vakdoorlichting is gebleken dat het op die manier moeilijk haalbaar is om de verschillende vakonderdelen die het leerplan voorschrijft allemaal met voldoende diepgang en evenwichtig aan bod te laten komen.

De leraren startten twee schooljaren terug met het geïntegreerd toepassen van het vakconcept waarbij er zowel aandacht is voor het ontwikkelen van motorische, als voor persoonsgebonden competenties. Tot op heden komen de doelen rond zelfstandig werken, reflecteren over bewegen en de persoonsgebonden doelen nog niet expliciet aan bod.

De leraren focussen vooral op de componenten die verbonden zijn aan de motorische competenties en ze leggen het accent daarbij op prestaties. De vakonderdelen atletiek en conditie krijgen veel aandacht.

De leraren leggen in de klaspraktijk de nadruk op een grote actieve bewegingstijd en op het aspect “fun”. Hun hoofdbekommernis is de leerlingen te motiveren om actief deel te nemen. Dit is de reden waarom ze bepaalde vakonderdelen gefragmenteerd aanbieden.

Uitrusting <i>ICT</i> <i>Inzet uitrusting</i> <i>Leermiddelen</i>	Pierenberg, Berchem en Pestalozzi beschikken over voldoende sportinfrastructuur en leermiddelen om de leerplandoelen te realiseren. Er zijn in de buurt van elke vestigingsplaats mogelijkheden om buiten te sporten. In Berchem verplaatsen de leerlingen zich al lopend of per fiets. Op deze vestigingsplaats verkiest men om overwegend buiten te sporten. De leerlingen krijgen weinig kansen om ICT te gebruiken als ondersteuning van hun leerproces. Leraar- en disciplinegebonden wordt videofeedback voorzien.
Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht</i> <i>Volledigheid</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Transparantie</i>	De leraren lichamelijke opvoeding van Pierenberg evalueren de leerlingen niet systematisch na een leerperiode. Ze organiseren tweemaal per schooljaar een evaluatiemoment dat focust op prestatie en techniek. Hiermee willen ze de leerlingen in de reële context brengen door bijv. een atletiekpiste af te huren. Daarnaast is er permanente evaluatie van de regels en afspraken voorzien. Hieraan wordt zeer veel gewicht toegekend. Binnen de regels en afspraken evalueren de leraren ook een aantal persoonsgebonden competenties zoals luisterbereidheid, initiatief nemen en samenwerken. Deze evaluatievorm is overwegend een middel om een ordelijk leerklimaat te bewaken. De leerlingen worden vooraf mondeling geïnformeerd over de evaluatiecriteria. Zelfevaluatie en zelfbijsturing worden niet structureel ingebouwd. De leraren voorzien vervangtaken voor ongewettigde niet-deelname aan de lessen lichamelijke opvoeding. Deze taken worden geëvalueerd, maar dienen soms ook als een vorm van sanctionering.

In Berchem kiest men, in lijn met het methodeonderwijs van de school, voor permanente evaluatie. De leraren evalueren systematisch zowel bewegingsgebonden als persoonsgebonden doelen. Er zijn niet voor alle vakonderdelen duidelijke evaluatiecriteria of –inhouden uitgeschreven. Voor leerlingen en ouders is de evaluatie en de rapportering daarom niet altijd transparant.

De leraren van Pestalozzi bevestigen dat ze voor de evaluatiepraktijk nog zoekende zijn naar een evenwicht tussen product –en procesevaluatie. Tot op heden evalueren de leraren de leerlingen niet systematisch na een leerperiode. Ze organiseren tweemaal per schooljaar een evaluatiemoment waarbij ze focussen op prestatie en techniek. Dit leidt soms tot het afnemen van een test zonder dat de leerlingen kansen kregen om het vakonderdeel ook effectief te oefenen. Het dagelijks werk omvat het evalueren van de vakafspraken.

Dit schooljaar is ook een aanzet gegeven om de persoonsgebonden doelen te evalueren. Door deze aanpassing hebben de leraren meer aandacht voor het gebruik van ondersteunend vakmateriaal zoals feedbackwijzers en krijgen leerlingen de kans aan peer – en zelf evaluatie te doen.

Leerbegeleiding

*Preventief
Curatief*

De leraren van Berchem organiseren onder de middag tweemaal in de week een sessie conditietraining. Op de drie vestigingsplaatsen neemt de voorbereiding en de deelname aan 'de 10 Miles van de stad Antwerpen' een belangrijke plaats in het naschoolse sportaanbod in. Hierdoor krijgen leerlingen de kans om te werken aan een gezonde en fitte levensstijl.

Deskundigheidsbevordering

De leraren van de drie vestigingsplaatsen volgen nascholingen via de stuurgroep lichamelijke opvoeding van het Stedelijk Onderwijs Antwerpen. Tijdens deze bijeenkomsten is er plaats voor het uitwisselen van intercollegiale expertise. Er zijn nog geen professionaliseringsinitiatieven met het oog op de introductie van nieuwe methoden en lesmateriaal. De vakgroepen hebben formeel overleg binnen de verschillende vestigingsplaatsen.

3.1.1.12 Project algemene vakken in bso derde graad en het derde leerjaar Kantoor en Kantooradministratie en gegevensbeheer (leerplan O/2/2006/410)

Voldoet

De onderscheiden doelstellingendomeinen zijn voldoende geïntegreerd in de uitwerking van de thema's. Het beheersings- en verwerkingsniveau van de functionele vaardigheden voldoen. De evaluatiepraktijk is voldoende op de leerplandoelstellingen afgestemd.

Onderwijsaanbod

*Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang*

De leerplanrealisatie berust op een planning die expliciet naar de verschillende categorieën leerplandoelstellingen verwijst. Ze verloopt gelijkgericht in de derde graad en het derde leerjaar van de derde graad. In de uitwerking van de thema's zijn de doelstellingendomeinen goed herkenbaar. Er is voldoende aandacht voor ervaringsgericht leren via gastsprekers, studiebezoeken, authentieke documentatie en functionele verwerkingsopdrachten. De aandacht voor het verwerven van vaardigheden rond solliciteren is een sterk punt in de opleiding.

Er gaat veel aandacht naar de cluster 'functionele tekstgeletterdheid' en 'functionele taalvaardigheid'. De leerinhoudelijke afstemming gebeurt in samenhang met het GOK-beleid en het talenbeleid. Bij de taaltaken kan de consecutieve ontwikkeling van de vaardigheden nog beter opgevolgd worden op basis van een leerlijn.

De opbouw van functionele rekenvaardigheden voldoet voor het eerste leerjaar van de derde graad. In het tweede leerjaar komt deze cluster voorlopig minder goed aan bod. In enkele thema's zijn de rekenvaardigheden nauwelijks opgenomen, hoewel er aanknooppunten zijn. In het specialisatiejaar komt rekenvaardigheid dan wel weer functioneel aan bod.

Geïntegreerd zelfstandig werk of groepswork met toepassingen van informatieverwerking en -verwerking en presentatie komen frequent voor. Daarbij maken de leerlingen gebruik van stappenplannen en leerstrategieën die hun functionele vaardigheden en organisatiebekwaamheid bevorderen,

De clusters 'problemen oplossen' en 'werken in teamverband' komen voldoende aan bod. De individuele en groepsopdrachten zijn gericht op het zelfstandig optreden en het ontwikkelen van de verantwoordelijkheidszin van leerlingen. Zowel in het tweede leerjaar als in het derde leerjaar van de derde graad is de inbreng in de geïntegreerde proef een sterk punt in het curriculum.

Uitrusting <i>ICT</i> <i>Inzet uitrusting</i> <i>Leermiddelen</i>	De meeste lessen vinden plaats in een voldoende uitgerust leslokaal dat volledig aan de minimale materiële leerplanvereisten voldoet. Indien de lessen in een ander lokaal plaats vinden (tijdelijk wegens omstandigheden) zijn er wel naslagwerken en/of multimedia voorhanden. Er is ook de mogelijkheid om i-pads in te zetten of computerlokalen te reserveren. Authentieke informatiebronnen zoals kranten, tijdschriften, informatiebrochures, formulieren van maatschappelijke diensten zijn niet permanent beschikbaar, maar worden wel situationeel ingezet
Evaluatiepraktijk <i>Evenwicht</i> <i>Volledigheid</i> <i>Beheersingsniveau</i> <i>Transparantie</i>	De evaluatie is opgebouwd rond dagelijks werk en examens. Ze is gevarieerd samengesteld uit frequente kleine taken, presentatieopdrachten, zelfstandig werk en groepswork, en herhalingsproeven na elk thema. De evaluatie sluit logisch aan bij het onderwijsleerproces. Aan de meeste taken, presentatieopdrachten, zelfstandig werk en groepswork zijn valide evaluatiecriteria verbonden. Alle doelstellingendomeinen komen voldoende geproportioneerd aan bod, met uitzondering van de functionele rekenvaardigheden. De vraagstelling in de actualiteitsproeven is minder leerdoelgericht. Er worden ook examens georganiseerd, overwegend bedoeld om het zelfconcept van de leerlingen te ondersteunen. De hoge frequentie van evaluatie laat toe de leerprestaties van de leerlingen van nabij te volgen en waar nodig te remediëren. De vele evaluatieopdrachten vertonen echter nog niet een dusdanige cohesie om de progressie van de leerlingen per doelstellingendomein optimaal op te volgen. De toepassing van peer- en zelfevaluatie gaan altijd gepaard met feedback en bijsturing. Daardoor krijgen de leerlingen voldoende gelegenheid om zicht te houden op hun leerprestaties en leerproces.
Leerbegeleiding <i>Preventief</i> <i>Curatief</i>	De communicatie met de leerlingen is overwegend stimulerend en gericht op zowel inzet als prestatie. De aandacht voor een motiverend klasmanagement en de zelf samengestelde, gestructureerde leerlingencursussen vormen een stevige basis voor een goede leerbegeleiding. In de leerlingencursus staat bij elk onderdeel vermeld wat de leerlingen moeten kennen en kunnen. De leraren streven een hoog niveau na en de leerbegeleiding (zowel preventief als curatief) wordt afgestemd op de noden van de individuele leerling. Instructiekaarten en schrijfkaders kunnen gebruikt worden indien nodig; de toepassing van de OVUR-procedure (oriënteren, voorbereiden, uitvoeren, reflecteren) wordt goed bewaakt. Leerstrategieën en stappenplannen ondersteunen het leerproces. Het begeleid zelfstandig leren behoort regelmatig tot de gehanteerde werkvormen. De heterogeen samengestelde klassen nopen vaak tot een individuele aanpak. De leraren voorzien in remediërende leerbegeleiding meestal onder de vorm van extra uitleg. In geval van structurele leerproblemen sluit de leerbegeleiding op vakniveau aan bij deze op schoolniveau.

Recentelijk is de vakgroep gestart met het uitschrijven van leerlijnen voor een aantal aspecten binnen het curriculum pav. Deze leerlijnen hebben op dit ogenblik weinig impact op de klasvloer. De afspraken focussen voornamelijk op het aanbod doorheen de graden. De evaluatiepraktijk wordt slechts zeer beperkt opgenomen in de leerlijn waardoor een systematische aanpak van 'leren leren' nog in een ontwikkelingsfase zit.

Deskundigheidsbevordering De vakgroep vertoont een grote vak- en schoolbetrokkenheid. Hij is een hefboom voor ontwikkelingsdynamiek en kwaliteitszorg m.b.t. leerplangerichtheid en horizontale en verticale samenhang. Verschillende documenten en acties getuigen van leerplanstudie, de implementatie van het nieuwe leerplan en de bijsturing van ervaren verbeterpunten.

Overleg
Vorming

3.1.1.13 Toegepaste economie/boekhouding in tso tweede graad in de studierichting Handel (leerplan O/2/2010/138)

Voldoet

De leerplanrealisatie voldoet. De evaluatie is voldoende valide en representatief voor de leerplandoelstellingen. Er is aandacht voor preventieve en curatieve leerbegeleiding. De materiële uitrusting volstaat.

Onderwijsaanbod In het eerste leerjaar worden de componenten handelseconomie, de eenvoudige boekhouding en ondernemen behandeld. Het onderwijsaanbod stemt grotendeels overeen met de leerplandoelstellingen. De hiaten zijn beperkt. Die situeren zich hoofdzakelijk bij de component ondernemen waar voorbijgegaan wordt aan een aantal doelstellingen dat niet aan bod komt in het uitgevoerde project. In de component handelseconomie worden soms leerinhouden behandeld die het leerplan niet oplegt of die in het tweede leerjaar hernomen worden.

Volledigheid
Evenwicht
Beheersingsniveau
Samenhang

In het tweede leerjaar wordt de dubbele boekhouding en het virtueel kantoor bestudeerd. Voor boekhouden wordt een leerboek gebruikt dat niet helemaal aansluit bij de leerplan. Daardoor worden sommige doelstellingen die het leerplan oplegt, niet aangeboden. De tekorten hebben betrekking op het krediet, de afschrijvingen en de voorraadwijzigingen. Er is voldoende aandacht voor het inoefenen van de behandelde leerinhouden. In het virtueel kantoor maken de leerlingen op een praktijkgerichte wijze kennis met de administratieve werkzaamheden in diverse bedrijfsafdelingen. Tijdens de les is er vooral aandacht voor de documentenstroom. De doelstellingen in verband met de secretariaatsfuncties komen daarentegen onvoldoende aan bod. Er wordt bovendien geen aandacht besteed aan de boekhoudkundige verwerking door middel van een boekhoudpakket.

Evaluatiepraktijk De meeste leerplancomponenten worden door middel van examens geëvalueerd. De vraagstelling is grotendeels representatief voor de leerplandoelstellingen. Het aantal vragen dat niet overeenstemt met een leerplandoelstelling, is beperkt. De vraagstelling is doorgaans toepassingsgericht en vertoont voldoende diepgang. Voor handelseconomie wordt soms nog te veel naar niet-gecontextualiseerde kennis gepeild. Ook voor het virtueel kantoor wordt op het einde van het schooljaar een examen afgenomen. Dat bestaat uit een theoretisch en een praktijkgedeelte. Het puntentotaal van het theoretisch gedeelte mag dan al beperkt zijn, toch blijft dit gedeelte minder zinvol omdat het niet echt aansluit bij de leerplandoelstellingen. Voor alle examens is de puntenverdeling voldoende transparant.

Evenwicht
Volledigheid
Beheersingsniveau
Transparantie

Voor de meeste leerplancomponenten worden in de loop van het schooljaar frequent toetsen afgenomen waarvan de resultaten in het dagelijks werk verrekend worden. Het dagelijks werk speelt een substantiële rol bij de vaststelling van het eindresultaat van de leerlingen. In overeenstemming met de schoolafspraken worden ook enkele vakattitudes regelmatig beoordeeld.

Voor de leerplancomponent ondernemen worden de attitudes, de ingeleverde werkstukken en de eindpresentatie beoordeeld. Attitudes en werkstukken worden verrekend als dagelijks werk, de eindpresentatie geldt als examen. Voor het virtueel kantoor worden de attitudes en de uitgevoerde werkzaamheden in rekening gebracht als dagelijks werk. Voor beide leerplancomponenten is het aandeel van elk onderdeel in de eindbeoordeling voldoende transparant. Voor elk onderdeel zijn er tevens heldere evaluatiecriteria.

Leerbegeleiding

Preventief

Curatief

De cursus voor handelseconomie en boekhouden die tot vorig schooljaar gebruikt werd, is samengesteld uit materiaal dat zonder verdere verwerking uit verscheidene bronnen werd samengebracht. Het geheel oogt weinig samenhangend en is daardoor niet echt leervriendelijk. In het tweede leerjaar werd voor het virtueel kantoor gebruik gemaakt van een cursustekst die aanvankelijk bedoeld was voor een andere leerlingengroep en niet aangepast werd aan het eigen leerlingenpubliek. Het gebruik van ander cursusmateriaal zou dit schooljaar een antwoord moeten bieden op de vastgestelde tekorten.

Voor handelseconomie en boekhouden gebeurt de leerstofaanbreng doorgaans aan de hand van het onderwijsleergesprek. Soms zijn er groepsopdrachten. Voor boekhouden ligt bij het inoefenen de klemtoon op zelfstandig werk. Voor de verbetering van de opgeloste oefeningen krijgen de leerlingen een correctiesleutel. In het tweede leerjaar wordt voor boekhouden soms begeleid zelfstandig werken ingeschakeld waarbij de leerlingen aan de hand van een studiewijzer zelfstandig een hoofdstuk doornemen. Sommige leraren reageren niet altijd even daadkrachtig als leerlingen een opgegeven opdracht in de les niet uitvoeren.

Toetsen worden aangewend als middel om het leerproces bij te sturen. Bij elke toets duiden de leerlingen het verwachte eindresultaat aan, alsook de tijd die ze aan de voorbereiding gependend hebben. Bij een tegenvallende prestatie krijgen de leerlingen de opdracht de fouten in de toets te corrigeren. Soms krijgen zij een bijkomende toets of extra oefeningen opgelegd. Op eigen aanvraag kunnen de leerlingen na de lessen voor bijkomende uitleg bij hun leraar terecht.

Uitrusting

ICT

Inzet uitrusting

Leermiddelen

Aan de eisen met betrekking tot de minimale materiële uitrusting is grotendeels voldaan. Elk leslokaal is minstens uitgerust met een pc, een beamer en een smartboard. Het smartboard wordt vooral gebruikt voor de projectie van de leerlingencursus. Het wordt echter nog te weinig aangewend als middel om een krachtige leeromgeving te scheppen. Het virtueel kantoor is ondergebracht in een ICT-lokaal waar de leerlingen elk over een pc beschikken.

Deskundigheidsbevordering

Overleg

Vorming

Op de vestigingsplaats worden heel wat inspanningen geleverd op het vlak van interne professionalisering. Vaak worden daarbij de vakgroepen ingeschakeld. De leraren maken tevens deel uit van een vakdidactische leergemeenschap die jaarlijks verscheidene keren samenkomt om ervaringen uit te wisselen. Het hospiteren van elkaars lessen maakt nog geen deel uit van de cultuur van de vakwerkgroep op de vestigingsplaats.

3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?

Het Stedelijk Onderwijs wil voor de organisatie van het welzijnsbeleid vooral eenheid en samenwerking creëren. Daarom heeft het beleid gekozen voor een indeling in divisies volgens de onderwijsniveaus. Sinds 1 september 2014 zijn de twee scholengemeenschappen (Noord en Zuid) gefusioneerd tot één scholengemeenschap (Stedelijk Lyceum) en ondergebracht in de divisie secundair onderwijs. Deze heeft een eigen opdracht, werking, structuur en stelt een beleidsplan op. De divisie wordt geleid door één divisiedirecteur om maximale eenheid van het beleid na te streven.

De dienst Patrimonium en de interne dienst voor preventie en bescherming op het werk (IDPB) ondersteunen de divisie. Zij volgen de verslagen van de externe diensten op en geven hierbij advies. Eveneens plannen zij acties om de bewoonbaarheid en veiligheid in de scholen te verbeteren. Uit het onderzoek Bewoonbaarheid, Veiligheid en Hygiëne (BVH) blijkt dat de ondersteuning en de advisering van de interne preventiedienst aan de directies nog niet optimaal verlopen. Per vestigingsplaats is er een lokale preventiemedewerker die fungeert als contactpersoon voor de IDPB en de dienst Patrimonium.

De organisatie en de uitvoering van het welzijnsbeleid zijn geïntegreerd in het algemeen beleid, zowel op school- als op divisieniveau. Het centrale beleid streeft naar een transparant BVH-beleid waarbij renovatie en nieuwbouwprojecten centraal staan. Verder wordt er volop ingezet op attitudewijziging en vorming van het personeel aangaande BVH. Verschillende acties zijn in de meerjarenplanning op centraal niveau opgenomen en worden door diverse verantwoordelijken opgevolgd.

Uit het onderzoek blijkt dat door het gebruik van verscheidene planningsdocumenten (Metis-square, globale preventieplannen, actieplannen ...) de lokale verantwoordelijken niet altijd zicht hebben op de geplande en de reeds uitgevoerde taken door het centrale niveau. Het afgelopen jaar is sterk ingezet op de verbetering van de communicatie tussen het centrale niveau van het Autonoom Gemeentebestuur (AGB) van het Stedelijk Onderwijs en de scholen, maar dit verloopt nog steeds niet optimaal. De school is nog onvoldoende op de hoogte van de stand van zaken van de werken gepland door de dienst Patrimonium. Het beleid maakt zich sterk dat na de operationalisering van Metis-square, de scholen een totaal beeld zullen krijgen op de beheersing van de risico's.

De inspraak van de werknemers in het welzijnsbeleid wordt voor het Stedelijk Onderwijs geregeld via het Speciaal Overleg Comité (SOC). Dit comité vergadert op regelmatige tijdstippen. Op het niveau van de school worden een globaal preventieplan (GPP) en jaarlijks actieplan (JAP) opgesteld door de lokale werkgroepen voor preventie. Nieuwbouwconcepten en grote renovaties zijn in aparte AGB-/patrimoniumprojecten opgenomen. De documenten die voorgelegd worden aan het SOC, zijn meestal de acties opgesteld door de dienst Patrimonium en zijn vooral beperkt tot de investeringsdossiers voor het AGB van het Stedelijk Onderwijs. Het GPP en JAP, opgesteld op schoolniveau, worden nauwelijks aan het SOC kenbaar gemaakt. De onderwijsinspectie heeft echter wel bedenkingen bij het toekennen van de prioriteiten en de wijze waarop enkele vooropgestelde streefdata zijn bepaald. De prioriteitenbepaling is doorgaans onvoldoende gebaseerd op duidelijke criteria of risicoanalyses.

De school beschikt over vijf vestigingsplaatsen. Op de hoofdcampus in Pestalozzi is er naast de secundaire school ook een basisschool gevestigd. De beide scholen zijn duidelijk gescheiden en hebben geen gemeenschappelijke lokalen. Een aantal lokalen wordt gebruikt door het volwassenenonderwijs (vwo) en Pestalozzi I. De locatie in Berchem in de Sint-Hubertusstraat 12 wordt gehuurd en is ook een beschermd monument. In de Sint-Hubertusstraat 13 maakt de school gebruik van twee lokalen van de basisschool. In de vestigingsplaats Pierenberg gebruikt de school een aantal lokalen van het basisonderwijs. Op 1 september 2015 wordt deze site verlaten. Voor Topsport in de Edegemsesteenweg 100 is er een nieuwe school in aanbouw die vanaf 1 september 2015 in dienst wordt genomen. Nu zitten de leerlingen in degelijk uitgevoerde en net onderhouden containerklassen. Deze locatie werd niet meegenomen voor de inschaling van het BHV-onderzoek.

De school gaat op systematische wijze de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne na, maar ze is hierin onvolledig. Dat blijkt uit de wijze waarop de adviezen van de externe controlediensten en de IDPB worden uitgevoerd en opgevolgd. De deskundige ondersteuning die hiervoor is vereist, wordt onvoldoende ingezet of mist soms diepgang. De rondgang door de interne dienst wordt op geen enkele vestigingsplaats jaarlijks uitgevoerd. De vaststellingen in de documenten van deskundigen, stemmen overeen met wat de onderwijsinspectie tijdens de doorlichting opmerkte.

Per vestigingsplaats zijn een gestructureerd globaal preventieplan en jaarlijks actieplan uitgewerkt, die deels gebaseerd zijn op de bevindingen van de intern en extern uitgevoerde controles. Toch kan het systematisch opnemen van de werkpunten, onderbouwd met risicoanalyses en de afstemming met de centraal beheerde planning, sterk geoptimaliseerd worden. In het GPP of JAP zijn doorgaans geen budgetten opgenomen, maar deze zijn wel gedeeltelijk in de begroting voorzien. Eveneens zijn de streefdata niet altijd weergegeven en zijn de risico-inschattingen te weinig gebaseerd op duidelijke criteria. De grootste problemen situeren zich op het niveau van de bewoonbaarheids- en veiligheidseisen. De verslagen en adviezen vermelden eveneens tekorten op het vlak van gezondheid en hygiëne.

In Pestalozzi is de compartimentering van de trappen opgenomen in de planning van Metis-square, maar nog niet uitbesteed. De keuringsverslagen van de liften en het brandpreventieverslag bevatten opmerkingen die nog moeten worden opgevolgd.

Meerdere lokalen in Berchem in de Sint-Hubertusstraat 12 zijn aan een grondige opfrisbeurt toe. De raampartijen zijn doorgaans in slechte staat. De veiligheid is niet optimaal door het ontbreken van de compartimentering. Het brandalarm is niet overal hoorbaar. Meerdere pictogrammen zijn foutief aangebracht en de evacuatieplannen zijn onduidelijk. Enkele nooduitgangen zijn moeilijk te bereiken of deels geblokkeerd door tafels en stoelen die langs de evacuatiweg staan opgesteld. De evacuatie via het platte dak is onveilig omdat een zijdelingse bescherming of balustrade ontbreekt. Op het einde van deze evacuatiweg is de noodladder langs de gevel moeilijk te gebruiken. In een lokaal is het evacuatievenster enkel te bereiken via een wankel ladder. Op enkele plaatsen is er betonrot vastgesteld. Het toegangshek naar de speelplaats is in slechte staat. De zitbank op de speelplaats is zeer onveilig. De milieuvergunning ontbreekt. Er is geen apart toilet voor de mannelijke leraren en er is geurhinder in de jongenstoiletten. Een aangepast toegankelijk toilet voor mindervaliden ontbreekt.

Ook in Berchem in de Sint-Hubertusstraat 13 is de school aan een onderhoudsbeurt toe. In de lerarenkamer, naast de EHBO-kast, bladdert de verf af en is er een aanzet van schimmelvorming merkbaar. De schikking van de pictogrammen mist logica. Urinoirs voor de leerlingen van het secundair onderwijs ontbreken en er is geen verzorgings- of EHBO-lokaal. Deze locatie heeft ook geen toilet voor mindervaliden. Vele ramen zijn rot, maar de vernieuwing ervan is voorzien in 2015.

Op de vestigingsplaats Pierenberg zijn er langs de speelplaats diverse niet afgeschermd glazen deuren, die nog voorzien zijn van enkel glas. De nooduitgang voor de leerlingen van het secundair onderwijs op de tweede verdieping biedt geen aanvaardbare oplossing. Bij het gebruik van deze evacuatiweg komen de leerlingen vast te zitten op een dak dat grenst aan het gebouw. Dit dak is niet bereikbaar voor de brandladderwag. Bij de bespreking van de vaststellingen (op 14 oktober 2014) betreffende de controle BVH, heeft de directeur van de divisie so het engagement van het AGB van het Stedelijk Onderwijs aangetoond om deze toestand nog tijdens het huidige schooljaar op te lossen. Het nodige budget is beschikbaar gemaakt om de tekorten weg te werken en een concrete planning van uitvoering is vastgelegd. De veiligheidspictogrammen zijn niet altijd logisch aangebracht. Zo worden de pictogrammen voor 'uitgang' en 'nooduitgang' door elkaar gebruikt. De temperatuurregeling bij warm weer is voor de lokalen aan de zuidkant zeer moeilijk, maar de planning voorziet dat binnenkort zonwering wordt geplaatst. Tussen de urinoirs zijn geen beschotten geplaatst. Er is een beheersplan ter voorkoming van legionella, maar de beheersmaatregelen worden niet opgevolgd. Nochtans staat er in het verslag van de laatste controle dat er sporen van legionella waren.

De school krijgt een gunstig advies beperkt in de tijd voor de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. Omwille van de gedeeltelijke systematiek waarmee de school tekorten opspoorde en wegwerkte, vertrouwt de onderwijsinspectie erop dat het vereiste beleidsvoerend vermogen aanwezig is. Wanneer de school de kwaliteit op het vlak van BVH consequenter bewaakt en daadkrachtiger de verbeteracties beheerst en uitvoert, moet het mogelijk zijn deze werkpunten op eigen kracht vorm te geven.

3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde erkenningsvoorwaarden levert het volgende op.

Onderzochte erkenningsvoorwaarde	
Leeft de school de bepalingen na over de taalregeling in het onderwijs? (codex so, art. 15, §1, 5°)	ja
Neemt de school de reglementering betreffende verlofregeling en aanwending van de schooltijd in acht? (codex so, art. 15, §1, 7°)	ja
Heeft de school een beleidscontract of beleidsplan met een centrum voor leerlingenbegeleiding dat minstens de verplichte bepalingen vermeldt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 39 en 40)	ja

3.2 Respecteert de school de overige reglementering?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde reglementering levert het volgende op.

Onderzochte regelgeving	
Is er een schoolreglement waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (codex so, art. 112 en 123/10)	ja
• de basisprincipes van het schoolbeleid met betrekking tot een aantal leerlinggebonden materies	ja
• de lesspreiding en de vakantie- en verlofregeling voor leerlingen	ja
• de krachtlijnen inzake extra-murosactiviteiten, leerlingenstages, werkplekleren en school- of centrumvervangende onderwijsprogramma's	ja
• de samenwerking met andere onderwijsinstellingen, vormingsinstellingen of organisaties voor zover rechtstreekse impact op leerlingen	ja
• bepalingen in verband met het recht op onderwijs aan huis	ja
• de bijdrageregeling, afwijkingen en contactpersoon terzake	ja
• de inspraakmogelijkheden voor de betrokken personen in de school of centrum	ja
• de voorwaarden waaronder de betrokken leerling en de betrokken personen inzage kunnen uitoefenen in of een toelichting kunnen vragen bij of een kopie kunnen bekomen van de leerlingengegevens, waaronder de evaluatie-gegevens	ja
• de organisatie van de leerlingenevaluatie	ja
• de lokale leefregels	ja
• de eventuele beroepsmogelijkheden voor de betrokken personen ten aanzien van betwiste beslissingen buiten beslissingen in verband met definitieve uitsluiting of leerlingenevaluatie	ja
• de basisprincipes van het schoolbeleid met betrekking tot reclame en sponsoring	ja
• engagementsverklaring waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen	ja
• bepalingen over overdraging bij schoolverandering van leerlingengegevens naar de nieuwe school	ja
Is het schoolreglement conform het inschrijvingsrecht? (codex so, art. 110/1 tot 110/10)	ja
Informeert de school ouders en leerlingen en personeel over het centrum voor leerlingenbegeleiding waarmee ze samenwerkt? (codex so, art. 15, §1, 9° en decreet CLB, art. 33)	ja
Respecteert de voorziene verhaalmogelijkheid de reglementair voorgeschreven procedure? (codex so, art. 115/6)	ja
Respecteert de school voor secundair onderwijs de reglementaire bepalingen met betrekking tot oriëntering en evaluatie van leerlingen? (codex so, art. 254, §1, 256, §1, 1° en BVR van 19-7-2002)	ja
Verloopt het afleveren van attesten van lesbijwoning correct? (codex so, art. 115, derde alinea en 252, §2)	ja
Respecteert de school het minimumlessenrooster? (codex so, art. 148-157 en BVR van 19-7-2002)	ja

4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of procesvariabelen levert het volgende op.

4.1 Leerbegeleiding

Doelgerichtheid Vanuit de koepel OVSG en de scholengemeenschap worden alle scholen en vestigingsplaatsen ondersteund in hun leerbegeleiding via een project competentiegericht onderwijs, als hefboom voor kansrijk onderwijs. Daarin staan de VOET leren leren en de leerbegeleiding binnen elk vak centraal. Men beoogt voor de leerlingen een brede basiskennis en de ontwikkeling van vaardigheden, attitudes en leerstijlen binnen een variatie van didactische werkvormen. Voor alle vestigingsplaatsen zijn het beleidsplan en de afsprakennota met het CLB reglementair uitgeschreven.

Op alle vestigingsplaatsen scoort de leerbegeleiding sterk. Door het specifieke studieaanbod van elke vestigingsplaats varieert de leerlingeninstroom. De leerbegeleiding is in elke vestigingsplaats gericht op haar eigen leerlingenpubliek. De leerbegeleiding staat ook centraal in de missie- en visieteksten van elke vestigingsplaats. In alle vestigingsplaatsen worden de gegevens over de leer(ling)begeleiding zorgvuldig geregistreerd in het leerlingvolgsysteem.

In Pestalozzi is de leerbegeleiding gericht op het verzelfstandigen van het leerproces en op een degelijke voorbereiding op het hoger onderwijs. Hiervoor is een zeer degelijk beleidsplan opgesteld met een specifieke visietekst, operationele doelstellingen op het niveau van de school, de leraren en de leerlingen en de uitwerking van de verschillende acties. De centrale rol van de vakleraar en de vakgroepen wordt hierin benadrukt.

In Berchem sluit de leerbegeleiding aan bij het schooleigen project. Men wil dat de leerlingen leren kijken naar het eigen leren en dat ze competenties ontwikkelen om hun leerproces te transfereren naar andere leersituaties. Hierbij focust men bewust op een brede persoonlijkheidsontwikkeling, zowel op cognitief als op creatief, ethisch en fysiek vlak. Vanuit deze visie leren leerlingen ook van elkaar, want het succes van anderen motiveert om zelf ook beter te presteren.

In Pierenberg wil men de leerlingen, na een vaak verkeerde studiekeuze, juist oriënteren en hen voorbereiden om met de nodige beroepscompetenties en sociale vaardigheden te kunnen functioneren op de arbeidsmarkt. Daarin spelen het taalbeleid en de GOK-begeleiding een ondersteunende rol. Ook het bestrijden van spijbelen en te laat komen is hierbij een belangrijk aspect.

In Topsport is de combinatie van studeren en sporten op topniveau cruciaal. Daarom zet men sterk in op discipline, doorzettingsvermogen en het strikt naleven van studieafspraken, ook (en vooral) tijdens afwezigheid van de topsporters voor (buitenlandse) stages of wedstrijden.

Ondersteuning In Pestalozzi is een waaier van begeleidende acties uitgewerkt. Preventief zijn er voor elk vak studietips en leerstofoverzichten voor toetsen en examens, en in het kader van het taalbeleid, een basisbegrippenlijst met vakgebonden schooltaal en terminologie ontwikkeld. De vakleraar is in de vakgebonden leerbegeleiding de eerste verantwoordelijke. In het i-learn project richt men zich op de ontwikkeling van begeleid zelfstandig werken in de tweede graad. Gedurende drie periodes van drie weken verwerken de leerlingen aan de hand van opdrachten een deel van de leerinhouden zelfstandig. Voor deze opdrachten zijn een tijdpad en doelstellingen uitgeschreven en ze worden afgesloten met een toets. Voor de realisatie van de specifieke eindtermen over de onderzoekscompetentie is een sjabloon ontworpen waarin alle fases en aspecten van onderzoekend leren aan bod komen. Curatief worden leerlingen met studietekorten opgevolgd met een individueel studiecontract, een persoonlijk actieplan, studiecoaches om de leermotivatie en de reflectie op het leerproces via feedback bij te sturen. Ook de huiswerkklas, de lessen leren leren, de inhaallessen Frans, het tutoraat door studenten uit het hoger onderwijs en de begeleiding voor de geïntegreerde proef zijn belangrijke aspecten in de curatieve leerbegeleiding. Leer- en ontwikkelingsstoornissen worden nauwkeurig in kaart gebracht en compenserende maatregelen worden met doelstellingen, individuele handelingsplannen en GON (geïntegreerd onderwijs)–begeleiding uitgewerkt.

In Berchem wil men de leerlingen begeleiden om de eerste graad af te ronden en hen, indien nodig, nadien te heroriënteren. Preventief zijn er lessen leren leren over onder meer organisatie van agenda, studeren en lesmateriaal. In alle leerjaren zijn er studietips, leerstofoverzichten en gewichten voor de leerplancomponenten in de evaluatie. Via peertutoring leren leerlingen van elkaar. Het ervaringsgericht pedagogisch project stimuleert de leerlingen om hun verworven kennis te verwoorden, creatief te gebruiken en via zelf- en peerevaluatie bij te sturen. Zowel preventief als curatief biedt de keuze voor gedeeltelijk projectmatig en modulair werken, met een zelfsturend lerarenteam, een veilig vangnet voor de leerlingen, met aandacht voor de volledige persoonlijkheidsontwikkeling en met inzet en betrokkenheid van alle leraren. In het complementaire deel van het lessenpakket in de derde graad werken de leerlingen onder begeleiding aan een eindwerk, waarin de verschillende fases van onderzoekscompetentie aan bod moeten komen. Voor een aantal vakken en polen worden, door de werklast van het eindwerk, de vak- en poolgebonden specifieke eindtermen over onderzoekscompetentie niet of slechts gedeeltelijk gerealiseerd.

In Pierenberg is een cursus leren leren uitgewerkt, waaraan alle leerlingen op vrije en individuele basis kunnen deelnemen. De vakleraren zijn verantwoordelijk voor de vakgebonden leerbegeleiding. Het openleercentrum biedt ondersteuning voor de zelfstandige verwerking van leerstof en de opbouw van tekstmateriaal voor de geïntegreerde proef. In het project algemene vakken wordt de werking van het virtueel kantoor begeleid. Via de stages en de ondersteuning van het taalbeleid beoogt men de integratie van de leerlingen in het leerproces en de mogelijke tewerkstelling nadien. De leerlingen van de leerlingenraad en de ouders worden betrokken bij oplossingen van leer- en leefproblemen. Men kiest ervoor om niet te sanctioneren, maar leerlingen veeleer te responsabiliseren in hun zoektocht naar leersucces.

In Topsport verloopt een aanzienlijk deel van de leerbegeleiding, door de frequente afwezigheid van leerlingen met een topstatuut voor stages en wedstrijden, via afstandsonderwijs. De leerlingen worden voorbereid op die digitale begeleiding. De omkadering uren-leraar voor de topsportleerlingen biedt de mogelijkheid voor elke leraar om de leerlingen van op afstand en zeer individueel te ondersteunen in hun leerproces. Men heeft geïnvesteerd in aangepaste begeleidingsprogramma's om de leerlingen via afstandsonderwijs digitaal op te volgen. Er is tussen de leraren en de leerlingen een voortdurende communicatie, uitwisseling, begeleiding en sturing ter controle van de leervorderingen. De begeleidende trainers leggen volgens strikte afspraken de taken en toetsen voor. Bij terugkeer uit het buitenland of van stages en wedstrijden wordt het leerproces geëvalueerd en worden afspraken voor bijsturingen en inhaalbewegingen gemaakt, eventueel ook tijdens vakantieperiodes.

Doeltreffendheid

In Pestalozzi volgt men de doorstromings- en attesteringsgegevens van de leerlingen nauwgezet op.

Ook een aantal leervorderingen na begeleiding wordt opgelijst, onder meer voor het tutoraat door de studenten uit het hoger onderwijs en na de inhaallessen voor wiskunde. Men werkt aan het in kaart brengen van de resultaten van de begeleidingsmaatregelen voor de leerlingen met een leer- of ontwikkelingsstoornis.

In Berchem volgt men de resultaten van de begeleiding niet digitaal op, maar door de nauwkeurige registratie van de studievorderingen in de rapporten heeft men een goed zicht op de leerlingenprestaties. De resultaten van de leerlingen die – voornamelijk – na de eerste graad zijn uitgestroomd en van de oud-leerlingen worden, vaak door persoonlijke contacten, goed gevolgd.

In Pierenberg constateert men dat de resultaten van de leerlingen die gebruik maken van de ondersteuning van het openleercentrum, opmerkelijk verbeteren. Het project voor peerteaching sloeg niet aan, voornamelijk door gebrek aan vertrouwen in de medeleerlingen. Door de inschakeling van de leerlingen van de leerlingenraad en de veeleer motiverende aanpak bij het studeren worden heel wat leef- en leerproblemen opgelost.

In Topsport worden de leervorderingen van de leerlingen strikt in kaart gebracht, en dit gedeeltelijk als informatie aan de verschillende betrokken sportfederaties. Er is door het zeer geprofileerd leerlingenpubliek weinig leerlingenuitstroom. De leerlingen zijn voldoende gemotiveerd om te presteren, zowel op studie- als op sportniveau.

Ontwikkeling

In Pestalozzi is er op geregelde basis nascholing over de verschillende facetten van leerbegeleiding en over de behandeling van leerlingen met een leerstoornis. Het onderwijskundig overleg binnen de klankbordgroep, tussen de vakgroepvoorzitters en op de personeelsvergaderingen garandeert voldoende potentieel voor de verdere uitbouw van de leerbegeleiding. De gerichte voorbereiding van de leerlingen op een succesvolle loopbaan in het hoger onderwijs is prioritair.

In Berchem beroept men zich op de zelfsturende en –vormende teamleden. In het lerarenteam is vanuit de individuele belangstelling van de personeelsleden intern heel wat deskundigheid voorhanden, met de nodige waarborgen voor de leerbegeleiding.

In Pierenberg wil men verder de weg opgaan van de leerling- en ouderbetrokkenheid bij de schoolwerking. Ook de leerlingen doelgericht voorbereiden op de arbeidsmarkt blijft een aandachtspunt.

In Topsport focust men op een voortzetting van de samenwerking met de verschillende sportfederaties om ook in de toekomst een zo breed mogelijk topsportaanbod te garanderen.

4.2 Evaluatiepraktijk

Doelgerichtheid Elk van de vier vestigingsplaatsen voert haar eigen evaluatiebeleid. De evaluatiepraktijk verschilt daardoor sterk van vestigingsplaats tot vestigingsplaats. Sommige vestigingsplaatsen hebben hun visie op de evaluatiepraktijk geëxpliciteerd, bij andere is dat niet het geval en is er eerder sprake van een impliciete visie. Soms is de visie grondig doordacht en wordt zij gedragen door het team, in andere gevallen gaat het slechts om beperkte krijtlijnen.

Pestalozzi benadrukt in haar visie het belang van breed evalueren. Breed evalueren betekent voor haar dat de evaluatie zich niet mag beperken tot het in kaart brengen van de verworven kennis en vaardigheden, maar tevens oog moet hebben voor attitudes. Het betekent ook dat een breed gamma aan evaluatievormen gehanteerd wordt. Geregeld is er naast de evaluatie door de leraar aandacht voor co-evaluatie, peerevaluatie en zelfevaluatie. De leraar wordt daardoor niet langer de enige verantwoordelijke voor de evaluatie. De evaluatie moet de leerlingen ertoe aanzetten te reflecteren over hun leerproces. Ook via haar rapporteringspraktijk wil de vestigingsplaats de leerlingen tot reflectie aanzetten. Bij elk rapport worden de leerlingen gevraagd om een zelfevaluatieformulier in te vullen dat achteraf met hen besproken wordt. Op de rapporten worden de cijfers verduidelijkt met vakcommentaren en een synthesecommentaar door de klassenraad. Naast het gewone rapport is er ook een attituderapport. Dat geeft een overzicht van een aantal geëvalueerde vakattitudes. Gedragsattitudes worden apart geëvalueerd.

In Berchem ligt de klemtoon op het geïntegreerd karakter van de evaluatie: de evaluatie mag geen geïsoleerd gegeven zijn, maar moet geïntegreerd worden in het hele lesgebeuren. De evaluatie mag zich dan ook niet beperken tot kennistoetsen en examens, maar moet, in aansluiting op het ervaringsgerichte karakter van de lessen, een authentiek verloop kennen. Alternatieve evaluatievormen krijgen dan ook heel wat aandacht. Reflectie en feedback nemen bij de evaluatie een belangrijke plaats in. Die feedback wordt niet alleen door de leraar gegeven. In de mate van het mogelijke wordt een brede groep van participanten bij de beoordeling betrokken, waaronder medeleerlingen van hetzelfde en van andere leerjaren, ouders en zelfs oud-leerlingen. Bij de evaluatie staat de evolutie van de leerling centraal. De evaluatie mag dan ook niet louter herleid worden tot een optelsom van punten.

De visie op de evaluatiepraktijk wordt weerspiegeld in de rapporteringspraktijk. Aan het rapporteren wordt bijzonder veel aandacht geschonken. De rapporten zijn lijvige documenten waarin voor een aantal vakken uitgebreid verslag wordt uitgebracht over de behandelde en bevraagde leerinhouden, de verworven en beheerste vaardigheden, de zelfsturing van het leerproces, de inzet en de betrokkenheid. Hoewel er meestal ook een cijferbeoordeling gegeven wordt, ligt de klemtoon toch op de verwoording van de vaststellingen. Projecten en extramurale activiteiten worden beoordeeld d.m.v. zelfreflectie, aangevuld met een beoordeling door de begeleider. Andere vaste rubrieken op het rapport zijn de aandachtspunten i.v.m. leren leren, de opmerkingen van de klassenraad, een reactie van de leerling en een reactie van de ouders. Omwille van het rijke informatieaanbod kunnen deze rapporten qua concept beschouwd worden als een voorbeeld van goede praktijk.

Op Pierenberg worden uitsluitend bso-studierichtingen aangeboden. Dit stelt specifieke eisen aan de evaluatie. Door aan het dagelijks werk 60% van het puntentotaal toe te kennen, onderstreept de vestigingsplaats het belang dat ze hieraan hecht. Bij het dagelijks werk wegen de attitudes vakafhankelijk soms zwaar door. Elke vakgroep beslist autonoom over het gewicht van de attitudes ten overstaan van de kennis en de vaardigheden. Op de rapporten worden de cijfers aangevuld met een vakcommentaar en een synthesecommentaar door de klassenraad.

Rekening houdend met het specifieke karakter van de aangeboden opleidingen en het frequente verblijf van de leerlingen in het buitenland, verbaast het niet dat de vestigingsplaats Topsport het belang van een regelmatige inzet extra in de verf zet. De deelname aan bepaalde sportactiviteiten wordt zelfs afhankelijk gemaakt van een voldoende schoolse inzet. Voor vakken met examens gelden geen vaste verhoudingen tussen het dagelijks werk en de examens. Evenmin worden de cijfers van de onderscheiden periodes bij elkaar opgeteld. Wel wordt bij de beslissing over het slagen rekening gehouden met de progressie van de leerling en het gewicht van het vak in de studierichting. De cijfergegevens worden op de rapporten ondersteund met commentaar.

Ondersteuning In Pestalozzi werd tijdens de voorbije jaren sterk ingezet op de professionalisering van de leraren met betrekking tot de evaluatiepraktijk. Jaarlijks wordt over dit thema een pedagogische studiedag georganiseerd waarbij de vakgroepen reflecteren over hun evaluatiepraktijk. In het verleden werd aan de hand van een checklist een evaluatieopdracht gescreend, een sterkte-zwakte analyse van de evaluatie in het vak uitgevoerd en werden op basis daarvan werkpunten en prioriteiten geformuleerd. De vestigingsplaats ondersteunt de evaluatiepraktijk met tal van praktische en organisatorische richtlijnen. Die hebben o.a. betrekking op het meedelen van de beoordelingscriteria, het overleg bij parallellexamens, het bewaken van de leerplangerichtheid, de feedback aan de leerlingen en de koppeling van de leerbegeleiding aan de evaluatie. De werkgroep talenbeleid levert op vraag advies bij de examenopgaven. Daarnaast stelt zij een document met richtlijnen en tips voor de vraagstelling en een talige checklist voor toetsen en examens ter beschikking van de vakgroepen.

In Berchem is de evaluatie een jaarlijks terugkomend thema op de pedagogische studiedag en het teamweekend. Leraren worstelen met de vraag hoe ze een authentieke evaluatie kunnen verzoenen met de criteria die door de leerplandoelstellingen voorop worden gesteld en proberen hierbij van elkaar te leren.

Organisatorisch zijn er maar een beperkt aantal afspraken. Zo worden de examenopgaven door minstens één collega nagelezen. De aandacht gaat daarbij naar de formulering, de representativiteit en het bewaken van de verticale opbouw. Andere afspraken zijn erop gericht de studiebelasting van de leerlingen te bewaken. Zo worden in een examenperiode niet alle vakken bevraagd. Bovendien wordt niet de hele leerstof, maar slechts een duidelijk omlijnd onderdeel ervan getoetst. Verscheidene examens zijn mondeling. Ook zijn er examens die in groep worden afgelegd.

Ook in Pierenberg ondersteunt de werkgroep talenbeleid de evaluatie- en rapporteringspraktijk. Tot twee jaar geleden werden nog zo goed als alle examens op hun talige component gescreend. Nu gebeurt dit enkel nog steekproefsgewijs of op aanvraag. De rapportcommentaren worden eveneens door de werkgroep talenbeleid nagelezen. Vorig schooljaar werden in de vestigingsplaats verscheidene workshops over vraagvormen georganiseerd. Voorheen vond er een workshop plaats over het formuleren van rapportcommentaren. De koppeling met de leerbegeleiding wordt bewerkstelligd door al vrij vroeg tijdens het schooljaar een begeleidende klassenraad te organiseren. Die kan beslissen om voor bepaalde vakken remediërslessen op te leggen. Leerlingen die tekorten halen door een gebrek aan inzet, krijgen vaak een begeleidingsplan opgelegd.

In Topsport wordt de evaluatiepraktijk slechts in beperkte mate aangestuurd. In overleg met de schoolleiding beslissen de vakgroepen autonoom over de wijze van evalueren. Dit leidt ertoe dat er voor sommige vakken wel en voor andere vakken geen examens zijn. Vaak is dit graad- en studierichtingsafhankelijk. In het bso zijn er voor de meeste vakken geen examens. Voor de feedback en de eventuele remediëring zijn er afspraken. Ook zijn er afspraken voor het afleggen of inhalen van toetsen als gevolg van een langdurig verblijf in het buitenland. Vanuit het talenbeleid is er aandacht voor de kwaliteit van de examenvragen en worden de examens soms op hun talige component gescreend.

Doeltreffendheid Het erkenningsonderzoek wijst uit dat de evaluatie niet steeds beantwoordt aan de verwachtingen die door de eindtermen en de leerplannen voorop worden gesteld. Soms is er te veel aandacht voor het bevragen van niet-contextueel ingebedde kennis en komen de vaardigheden onvoldoende aan bod. In andere gevallen wordt een te hoog beheersingsniveau verwacht of laat de transparantie van de evaluatie te wensen over.

Met het oog op het nemen van eindbeslissingen over het geslaagd zijn van de leerlingen hanteren de vestigingsplaatsen soms bediscussieerbare criteria. In Berchem en Pierenberg volstaat het niet dat de leerlingen voldoende halen voor alle vakken om een A-attest toegekend te krijgen. Door het ontbreken van een vaste verhouding tussen dagelijks werk en examens zijn de criteria in Topsport weinig transparant. In Pestalozzi zijn er wel vaste verhoudingen tussen het dagelijks werk en de examens, maar die worden aan de leerlingen niet meegedeeld.

De vestigingsplaatsen voldoen aan de motiveringsplicht van B- en C-attesten, maar de formulering is niet altijd kwaliteitsvol. De motiveringen bevatten soms geen overzicht van de vakken, waarvoor de leerling een jaartekort behaalde. Ook wordt er niet altijd verwezen naar waarschuwingen op een mogelijk ongunstige afloop in de loop van het schooljaar en naar de aangeboden remediëring. De vestigingsplaatsen stellen zich door dit alles kwetsbaar op bij eventuele beroepsprocedures.

In Berchem (Groenhout) zijn de rapporten ondanks het gewaardeerde concept nog voor verbetering vatbaar. In sommige rapportperiodes wordt er over bepaalde vakken weinig of zelfs helemaal niet gerapporteerd. Dat wordt onvoldoende opgevangen in de volgende rapporten. Op de andere vestigingsplaatsen zijn de rapportcommentaren soms nog te weinig analyserend en remediërend geformuleerd.

Ontwikkeling In Pestalozzi werd op beleidsniveau een sterkte-zwakke analyse uitgevoerd over de evaluatie- en rapporteringspraktijk. Die analyse heeft geleid tot het formuleren van een reeks concrete doelstellingen en daaraan gekoppelde acties, die dit schooljaar geleidelijk aan geïmplementeerd worden.

In Berchem is het vinden van een goede verhouding tussen authentiek evalueren enerzijds en het realiseren van de leerplandoelstellingen anderzijds een blijvend aandachtspunt.

In Pierenberg staat dit schooljaar de verbetering van de attitudebeoordeling centraal. Momenteel worden daarvoor twee uiteenlopende systemen gehanteerd. Met de nakende verhuizing van de tso-studierichtingen naar deze vestigingsplaats wordt het een prioritaire opdracht om hiervoor een bevredigende oplossing uit te werken.

In Topsport wordt gewerkt aan het uitbouwen van een verticale lijn voor de evaluatie in een aantal vakken.

5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op.

Leiderschap Op het niveau van de scholengemeenschap is er tweewekelijks overleg met alle directieleden en coördinatoren van alle scholen en vestigingsplaatsen van het stedelijk secundair onderwijs. Binnen de scholengemeenschap zijn er beleidscellen logistiek, human resourcement en onderwijs die door middel van informatie, documenten en afspraken op dit overleg ondersteuning bieden, onder meer voor functiebeschrijvingen, evaluatie van de personeelsleden, ICT-samenwerking, schoolreglement en ontwikkeling van competentiegericht onderwijs.

Het ruime studieaanbod van de school is verspreid over vier vestigingsplaatsen die lokaal worden geleid door respectievelijk de directeur, de adjunct-directeur en twee coördinatoren. De leidinggevenden zijn, recentelijk met uitzondering van Berchem, volledig verantwoordelijk voor de werking van hun vestigingsplaats. Er is tussen de vier vestigingsplaatsen op beleidsniveau geen georganiseerd en formeel overleg. De contacten verlopen occasioneel en vooral informeel. Daardoor en deels ook door de kleinschaligheid, het specifieke studieaanbod en de leerlinginstroom, hebben de vestigingsplaatsen hun eigen sfeer en karakter behouden. In alle vestigingsplaatsen verloopt het leiderschap laagdrempelig, zowel voor de personeelsleden als voor de leerlingen.

Op Pestalozzi en Pierenberg ondersteunt een beperkt middenkader de schoolwerking, onder meer voor talenbeleid, leerlingbegeleiding en ICT. In Topsport en Berchem wordt een groot deel van de schoolwerking gedragen door alle personeelsleden. In Berchem opteert men vanuit de schoolvisie voor een zelfsturend schoolteam. In Pestalozzi, Pierenberg en Topsport heeft de schoolleiding zicht op de kwaliteit van het onderwijs en het pedagogisch handelen van de personeelsleden via de vakgroepwerking en de verschillende werkgroepen. Deze worden in Pestalozzi beleidsmatig aangestuurd en opgevolgd, onder andere via geregelde terugkoppeling met de verantwoordelijken. In Berchem krijgt het onderwijskundig beleid vorm in de voltallige teamvergaderingen, met rechtstreekse verspreiding in de vakken. In de meeste vestigingsplaatsen is er via lesbezoeken en de vaak informele evaluatie ervan voldoende zicht op het functioneren van de leraren. Bijsturingen en prospectieve afspraken worden opgenomen in de functieomschrijvingen.

Visieontwikkeling Alle vestigingsplaatsen hebben een missie- en visietekst uitgewerkt. Daarin profileren ze zich alle als democratisch en participatief, met de nadruk op respect, openheid, pluralisme, verdraagzaamheid en solidariteit. Afhankelijk van het studieaanbod varieert de missie ten aanzien van de leerlingen. De visie en missie worden in alle vestigingsplaatsen duidelijk gecommuniceerd en de personeelsleden worden betrokken bij de uitwerking ervan. De specificiteit van elke vestigingsplaats maakt dat de visie ook wordt waargemaakt.

In Pestalozzi ligt de klemtoon op een juiste studieoriëntering van de leerlingen en de voorbereiding op het hoger onderwijs. Daarvoor is de leerbegeleiding sterk uitgewerkt, met als belangrijkste realisaties het i-learn project in de tweede graad waarin leerlingen zelfstandig leerinhouden verwerken en de werkbundel voor de realisatie van de specifieke eindtermen over onderzoekscompetentie in de derde graad. Ook staat een project om de leerbegeleiding en de evaluatie beter op elkaar af te stemmen in de steigers.

In Berchem is de visie het uitgangspunt voor de schoolorganisatie en het -project. Men legt de nadruk op de ontwikkeling van de totale persoonlijkheid van de leerlingen, zowel op cognitief, sociaal, ethisch als fysiek vlak. De leerlingen nemen actief en betrokken deel aan het leerproces. Er zijn in de leerplanrealisatie evenwel een aantal belemmerende factoren. De onderwijsorganisatie en meer bepaald de keuze in de lessentabellen zijn in een aantal gevallen de oorzaak van lacunes in de leerplanrealisatie. Het gebruik van leerplannen van andere koepels leidt tot een overtreding van de regelgeving.

Pierenberg focust vooral op het voorbereiden van de leerlingen op de arbeidsmarkt. De stagebedrijven spelen hierin een belangrijke rol. Om de leef- en leerproblemen in de verschillende klasgroepen op te lossen legt men recentelijk meer nadruk op een motiverend en stimulerend leerklimaat. Hiervoor heeft men zowel de leerlingen als de ouders succesvol ingeschakeld.

Voor de topsportleerlingen is de combinatie tussen studie en topsport essentieel. Men koppelt zeer pragmatisch het studeren aan de sporttrainingen. Bij onvoldoende studie-inspanningen mogen de leerlingen in samenspraak met de sportfederaties niet aan trainingen deelnemen.

Besluitvorming De officiële advies- en overlegorganen functioneren op het niveau van de scholengemeenschap. De verslagen ervan zijn voor de verschillende personeelsgeledingen toegankelijk. In elke vestigingsplaats verklaren de personeelsleden zich jaarlijks akkoord met de beleidsmatige besteding van het aantal uren-leraar en de plage-uren. De leerlingen zijn niet vertegenwoordigd in de schoolraad. De ouders worden in alle vestigingsplaatsen betrokken bij de oudercontacten en het afhalen van de rapporten.

In Pestalozzi fungeert een afvaardiging van het personeel als klankbord voor de beleidsbeslissingen. Ook de vergaderingen van de vakgroepvoorzitters en de personeelsleden zijn een belangrijke inbreng in de besluitvorming. De leerlingenraad brengt voorstellen aan voor een aantal leerlinggebonden projecten en werkt deze organisatorisch uit. Ondanks intensieve inspanningen van het beleid blijkt het moeilijk om de ouders via de ouderraad bij het schoolleven te betrekken.

In Berchem gebeurt de besluitvorming over de dagelijkse schoolwerking in het volledige team. Er zijn geen formele leerlingen- en ouderraad, maar leerlingen en ouders hebben door de kleinschalige en laagdrempelige schoolwerking voldoende aanspreekpunten voor de aanbreng van acties en initiatieven. De ouders vormen sedert de oprichting van de vestigingsplaats een reflectiegroep en vergaderen op regelmatige basis per klasgroep.

In Pierenberg ondersteunen de leerlingbegeleiders en een aantal vertegenwoordigers van de personeelsleden de besluitvorming. Vanuit het nieuwe concept om leerlingen in hun leerproces veeleer te responsabiliseren en te motiveren worden de leerlingen van de leerlingenraad en de ouders bij een aantal beleidsbeslissingen en de organisatie van schoolprojecten betrokken.

In Topsport zijn de leraren, de sportfederaties, de internaatverantwoordelijke en de topsportschool eerste graad van het GO! in Mortsel vertegenwoordigd in het overleg. Men beoogt daarmee een optimale doorstroming vanuit de eerste graad naar Topsport tweede en derde graad. De ouders worden betrokken bij de informatievergaderingen.

Kwaliteitszorg Op alle vestigingsplaatsen worden de attesterings- en doorstromingsgegevens in kaart gebracht en worden, rekening houdend met de attestering en het advies, de resultaten van de uitgestroomde leerlingen in de vervolgscholen opgevolgd. De doorstroom wordt evenwel nog niet altijd geanalyseerd. Eveneens is het welbevinden van personeelsleden, leerlingen en ouders bevestigd. De enquêtes werden verwerkt en besproken met de personeelsleden. De acties voor bijstellingen werden opgenomen in het beleidsplan.

In Pestalozzi worden recentelijk aan alle schoolprocessen de beginsituatieanalyse, doelstellingen, te nemen acties en een evaluatie gekoppeld. Men focust op de verdere voorbereiding van de leerlingen op het hoger onderwijs.

In Berchem (Groenhout) is men bezorgd om het schooleigen pedagogisch project en de laagdrempelige en persoonlijke contacten tussen personeelsleden, leerlingen en ouders door de toename van het leerlingenaantal te kunnen blijven bewaken. Een systematische kwaliteitsbewaking is evenwel nog onvoldoende concreet uitgebouwd.

In Pierenberg blijkt uit de doorgelichte vakken nood aan de verdere ondersteuning van de vakgroepwerking. De toegang voor de leerlingen tot de arbeidsmarkt blijft de focus voor de toekomst, met netwerking bij de stagebedrijven en de arbeids- en uitzendbureaus.

In Topsport bereidt men zich voor op de nieuwbouw en de integratie van de eigen aanpak en werking in de nieuwe vestigingsplaats.

6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

6.1 Wat doet de school goed?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De aanpak van de onderzoeksvaardigheden en de leerplanrealisatie voor biologie, chemie en fysica in aso derde graad in de pool Wetenschappen in Pestalozzi en Berchem.
- De leerplanrealisatie voor cultuur- en gedragswetenschappen in aso derde graad in de studierichting Humane wetenschappen in Pestalozzi.
- De realisatie van de specifieke eindtermen voor onderzoekscompetentie in aso in de polen Economie, Latijn en Wetenschappen in Pestalozzi.
- De realisatie van de leerplandoelen cultuur voor Latijn in 1A in het keuzegedeelte en in 2A in de basisoptie Latijn in Berchem.
- De realisatie van de persoonsgebonden leerplandoelen voor lichamelijke opvoeding in aso derde graad in Berchem.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- Het engagement en de inzet van de schoolleiding en de personeelsleden.
- De leerbegeleiding.
- De zorg voor risicoleerlingen in Pierenberg.
- De ondersteuning van het evaluatiebeleid in Pestalozzi.
- De rapporteringspraktijk in Berchem.
- De betrokkenheid van de leerlingen en de ouders bij de schoolwerking in Pierenberg en Berchem.

Wat betreft het algemeen beleid

- De missie- en visieteksten.
- Het laagdrempelige en communicatieve beleid.
- Het participatieve beleid.
- De aansturing en ondersteuning van de vakgroepen in Pestalozzi.

6.2 Wat kan de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplanrealisatie voor lichamelijke opvoeding in aso, bso en tso derde graad.
- De leerplanrealisatie voor Latijn in aso tweede graad in de studierichting Latijn in Berchem.
- De leerplanrealisatie voor cultuur- en gedragswetenschappen in aso derde graad in de studierichting Humane wetenschappen in Berchem.
- De realisatie van de specifieke eindtermen voor onderzoekscompetentie voor Latijn in aso derde graad in de studierichtingen Latijn-moderne talen en Latijn-wiskunde in Berchem.

Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De verbreding van het vakgebonden overleg tussen de vestigingsplaatsen.
- De bewaking en registratie van de effecten van de leerbegeleiding.
- De (verdere) uitwerking van de evaluatiepraktijk in een aantal vakken.
- De onderwijsorganisatie in Berchem.

Wat betreft het algemeen beleid

- De (verdere) uitwerking van de interne kwaliteitszorg in Berchem en Pierenberg.

6.3 Wat moet de school verbeteren?

Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- De leerplanrealisatie voor Latijn in 1A in het keuzegedeelte en in 2A in de basisoptie Latijn.
- De leerplanrealisatie voor Frans in aso tweede graad in de studierichtingen Humane wetenschappen, Latijn en Wetenschappen In Berchem, in bso tweede graad in de studierichting Kantoor en in tso tweede graad in de studierichting Handel.
- De bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne in Berchem en in Pierenberg.

Wat betreft de regelgeving

- Het gebruik van de goedgekeurde leerplannen volgens het Besluit van de Vlaamse Regering houdende de codificatie betreffende het secundair onderwijs, art.15, §1, 12°, b (Berchem)

7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies:

BEPERKT GUNSTIG

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' omwille van het onvoldoende realiseren van de onderwijsdoelstellingen voor

Structuuronderdeel	Basisvorming	Specifiek gedeelte
Graad 1 A		Latijn
Graad 1 Latijn		Latijn
Graad 2 ASO Humane wetenschappen	Frans	
Graad 2 ASO Latijn	Frans	
Graad 2 ASO Wetenschappen	Frans	
Graad 2 BSO Kantoor	Frans	Frans
Graad 2 TSO Handel	Frans	

- voor de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'.

Om deze tekorten op te volgen voert de onderwijsinspectie vanaf **14-10-2017** opnieuw een controle uit.

GUNSTIG

- voor de overige erkenningsvoorwaarden.

8 OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG

Op de gecontroleerde overige regelgeving werden door het inspectieteam geen inbreuken voor verder gevolg door de onderwijsinspectie vastgesteld.

Namens het inspectieteam	Voor kennisname namens het bestuur
Liesbet WAUMANS de inspecteur-verslaggever	Annemie DE MERLIER de directeur
Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school	